

Malmö högskola

Läroarutbildningen

Skolutveckling och

ledarskap

Examensarbete

15 högskolepoäng

Arbeta efter Tragetons metod

- eleverna tjänar ett helt skolår

Work with Trageton's method

- the pupils gains a hole year

Jenny Jansson

Emma Svensson

Lärarexamen 90hp

Läroarutbildning 90hp

Höstterminen 2008

Examinator: Elisabeth Söderquist

Handledare: Lisbeth Amhag

FÖRORD

I anslutning till arbetet med vår uppsats vill vi i första hand rikta ett stort tack till IT-pedagogen som arbetar i den kommun vars, skriva sig till läsning, projekt vi studerade. Hans hjälp underlättade vår studies arbete enormt mycket. Vi är honom evigt tacksamma. Vi vill även tacka ytterligare tre personer som på ett generöst sätt ställt upp på intervju och på så sätt gjort vårt arbete möjligt. I anslutning till detta finns det ytterligare två personer vi vill rikta ett tack till; Elisabeth, vår examinator, och Lisbeth, vår handledare. Vi vill även rikta ett tack till flexibla kollegor och en oerhört stöttande vän till en av oss, samt dottern till den andra av oss. Sist men inte minst vill vi även rikta ett stort tack till varandra för ett gott samarbete. Utan varandras motivation och inställning hade arbetet försvårats avsevärt.

SAMMANFATTNING

Vi har valt att granska Tragetons metod för skriv- och läslärande. Enligt Trageton (2005) har de senaste tjugo årens forskning pekat mot att skrivning är lättare än läsning. Detta är bakgrunden till att Trageton vände på ordföljden i uttrycket "läs- och skrivinläring" till skriv- och läslärande. Under vår studie har vi studerat huruvida Tragetons metod, "Att skriva sig till läsning", har bidragit till att utveckla elevers skriv- och läslärande. Vi har tittat närmare på om det är lättare för elever att lära sig läsa genom att skriva sig till läsning på datorer.

Vi anser att det genom åren har skett en evolution i samhället där datorn mer och mer har fått en central roll och betydelse. Idag finns datorn i stort sett i alla hem, på alla arbetsplatser och över hela världen. Datorn är dagens samhälles kommunikationsmedel. I de skolor som arbetar med "Att skriva sig till läsning" har datorn fått en central roll, de följer med andra ord samhällsutvecklingen.

Nyckelord: *IKT, språkutveckling, Trageton, "Att skriva sig till läsning"*

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	4
1. INLEDNING	8
1.1. Bakgrund	9
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	11
2.1. Syfte	11
2.2. Frågeställningar	11
3. LITTERATURGENOMGÅNG	12
3.1. Tidigare forskning	12
3.2. Pedagogisk relevans	13
3.3. Trageton bakgrund	13
3.4. Grunderna i Tragetonmetoden "Att skriva sig till läsning"	14
3.4.1. <i>Datorer i klassrummen</i>	14
3.4.2. <i>Under arbete i par sker en muntlig dialog</i>	15
3.4.3. <i>Stående arbete</i>	15
3.4.4. <i>Fingersättning</i>	16
3.4.5. <i>Handskrivning</i>	16
3.5. Hur arbeta med metoden "Att skriva sig till läsning"	16
3.5.1. <i>Bokstavsräckor och pianoskrivning</i>	16
3.5.2. <i>Invented spelling</i>	17
3.5.3. <i>Egenproducerade bokstavsböcker och ordböcker</i>	17
3.5.4. <i>Kartläggande bokstavstest</i>	18
3.5.5. <i>Brevskrivande</i>	18
3.5.6. <i>Egenproducerade läseböcker</i>	18
3.5.7. <i>Tidningsproduktion</i>	19
3.5.8. <i>Utökad bokproduktion och faktaböcker</i>	19
3.6. Forskning om läslärande	20
3.7. Datorns skolhistoria	24
4. METOD	28
4.1. Undersökningsmetoder	28
4.1.1. <i>Intervju</i>	28
4.1.2. <i>Observation</i>	29
4.2. Urval	29
4.3. Genomförande	31
4.4. Etiska överväganden	32
4.5. Reliabilitet och validitet	33
4.6. Bearbetning och analys	34
5. RESULTAT	35

5.1. Hur uppfattar lärarna Tragetons metod för elevers läs- och skrivlärande i grundskolans tidigare år F-3 (6-9 år)?	35
5.1.1. <i>Pojkar</i>	35
5.1.2. <i>En metod för de flesta elever</i>	36
5.2. På vilket sätt har Tragetons metod bidragit till elevers läs- och skrivlärande?	37
5.2.1. <i>Samarbete och kommunikation</i>	37
5.2.2. <i>Datorskrift istället för bokstavsformande förhand</i>	38
5.2.3. <i>Datorn, ett bra pedagogiskt redskap</i>	39
5.2.4. <i>Skrivglädje och läslust</i>	41
5.2.5. <i>Nackdelar med metoden</i>	41
5.3. Observation och besök	41
5.3.1. <i>Besök i förskoleklass</i>	42
5.3.2. <i>Rundvandring på Lärare A:s skola</i>	43
5.3.3. <i>Observation i årskurs 3</i>	43
6. DISKUSSION	45
6.1. <i>Slutord</i>	53
6.2. <i>Förslag på fortsatt forskning</i>	54
7. REFERENSER	55
Bilaga	57

1. INLEDNING

Datorn och Internets framväxt i samhället och i skolan har medfört ett helt nytt sätt att kommunicera, umgås och arbeta på. Vi anser att med datorns och Internets intrång evolutionerades vårt samhälle. En ny era skapades. Det blev ett helt nytt sätt för människor att kommunicera, arbeta och umgås. Datorn är det skrivredskap som används runt om i vår värld och på alla arbetsplatser.

Vi, som framtidens lärare inom svenska och samhällsorienterande ämnen i grundskolans tidigare år, anser det vara av oerhörd vikt att metodiskt kunna hantera datorn som ett pedagogiskt verktyg i klassrummet. På vår praktik, under vår lärarutbildning, har vi sett en oerhörd spridning på hur lärare använder sig av datorer. Vi har sett arbetslag som använder datorn som ett hjälpmedel och ett arbetsredskap i klassrummet, medan många arbetslag inte alls nyttjar datorn som ett arbetsredskap för eleverna. Vi har reagerat starkt på den okunskap som finns, bland lärare på skolor vi har arbetat på, inom IKT. Det fick oss att inse att det är av oerhörd vikt, att vi som lärare, kompetensutvecklare inom IKT området.

I våras läste vi två artiklar på Internet hämtade ur *Datorn i Utbildningen* (3/04). En av artiklarna handlade om hur elever, i en skånsk kommun, skrev sig till läsning på bärbara datorer. Den andra artikeln beskrev att Trageton år 1998 hävdade att skolan borde satsa på att låta barnen lära sig skriva på datorn och vänta med den formella handskriften. Han menade att eleverna först i tredje klass (årskurs 2 i Sverige) skulle skriva förhand. Detta uppmärksammades i de norska medierna och väckte i och med det stor uppståndelse. Många var skeptiska till Tragetons uttalande. Bland annat menade den norska utbildningsministern att barnen i senare skede skulle lära sig använda datorn. I första skedet skulle de lära sig handskrift, då det enligt utbildningsministern, var basen i all skriv- och läsinlärning. Lärarna som deltog i projektet menade att eleverna i datorklasserna skrev både bättre och längre texter än elever de haft tidigare. De menade även att eleverna lärde sig läsa fortare i förhållande till deras tidigare elever. Även utvärderingarna som gjordes i anslutning till projektet visade samma resultat. Elever

tillhörande datorklasserna skrev texter som, av erfarna lärare, bedömdes bättre än eleverna som haft traditionell läs- och skrivinlärning. Det gjordes även handskriftstest, vilka visade att eleverna i datorklasserna skrev långsammare än sina jämnåriga, men de hade däremot en finare handstil, trots ytterst lite träning i förhållande, 15 timmar istället för 120 timmar. Då resultaten, efter det tre år långa aktionsforskningsprojektet ”Tekstskaping på datamaskin”, visat sig vara överväldigande positiva blev rubrikerna i medierna helt andra och intresset för metoden växte runt om i Norge. Dessa artiklar fångade direkt vårt intresse och fick oss att vilja veta mer.

Trageton har utvecklat en metod, där elever får skriva sig till läsning på datorer. Enligt nyhetsprogrammet rapport (051102) i Sveriges television har Trageton med stor framgång drivit projektet ”Att skriva sig till läsning” och har under de senaste åren utbildat mer än 5000 lärare i Sverige.

Enligt Trageton (2005) mötte eleverna, för hundra år sedan, griffeltavla och krita i skolan och för femtio år sedan var det bläck och stålpenornas tid. Därefter kom kulspets- och tuschpenorna och slutligen datorerna. Datorer med ordbehandlingsprogram ska idag, enligt Trageton, vara ett vanligt inslag i klassrummen, så även i de lägsta årskurserna. Han menar att de är nästa generations skrivredskap.

”Ut med penna och papper, handskrift och abc-böcker, in med tangentbord, dator och barnens egenproducerade läseböcker”.

(Datorn i Utbildningen 3/04)

Som blivande svensklärare är vi intresserade av elevers skriv- och läslärande och har därav valt att titta närmare på Tragetons skriv- och läslärandemetod, ”Att skriva sig till läsning”.

1.1. Bakgrund

På många skolor menar vi att det än idag, trots dagens informationssamhälle, är många lärare som inte använder sig av IKT i undervisningen. Enligt Trageton (2005) är det i

Norge ett krav på lärare att kunna hantera datorn och informationsteknik i lärandesituationer. Vi menar att om detta krav även funnits i Sverige och på den svensk lärarkåren hade det varit lättare att uppfylla ett av målen i läroplanen, Lpo94. Detta mål eleverna skall uppnå i grundskolan, är att de kan använda informationsteknik som ett verktyg för kunskapssökande och lärande.

I Lpo94 går det att läsa följande:

”Gemensamma erfarenheter och den sociala och kulturella värld som skolan utgör skapar utrymme och förutsättningar för ett lärande och utveckling där olika kunskapsformer är delar av en helhet. Ett ömsesidigt möte mellan de pedagogiska synsätten i förskoleklass, skola och fritidshem kan berika elevernas utveckling och lärande”.

(Utbildningsdepartementet, 1998a och 1998b s. 8)

Vi menar att skolan bör sträva efter att ha en röd tråd vilken genomsyrar undervisningen. Detta menar vi gagnar eleverna i deras lärande och kunskapande.

”Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda nya kunskaper blir därför viktiga. (...) Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva skall varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga. En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Eleverna skall få möjligheter att ta initiativ och ansvar”.

(Utbildningsdepartementet, 1998a och 1998b s. 7)

Genom att eleverna, i enlighet med Trageton's metod, ges rikligt med tillfällen och möjligheter att arbeta i par lär de sig både att samarbeta och kommunicera mer och bättre. Eleverna hjälper varandra i sitt kunskapande och lärande, detta menar vi ökar individens tilltro till sin språkliga förmåga.

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

2.1. Syfte

Syftet med vår examensuppsats är att på ett kvalitativt sätt undersöka om Tragetons metod, ”Att skriva sig till läsning”, är en metod som passar de flesta elever i grundskolans tidigare år, F-3 (6-9 år). Vi vill även undersöka huruvida det är en fungerande skriv- och läslärandemetod samt se vilka resultat lärarna, som arbetat med den, uppfattar att arbetet med metoden och elevernas läs- och skrivlärande har gett.

2.2. Frågeställningar

Vi har valt följande frågeställningar som utgångspunkt i vårt examensarbete:

- Hur uppfattar lärarna Tragetons metod för elevers läs- och skrivlärande i grundskolans tidigare år F-3 (6-9 år)?
- På vilket sätt har Tragetons metod bidragit till elevernas läs- och skrivlärande?

3. LITTERATURGENOMGÅNG

I nedanstående avsnitt presenteras teorier och metoder om hur barn lär sig läsa och skriva.

3.1. Tidigare forskning

Enligt Trageton (2005) har det gjorts mängder av forskningsprojekt om hur datorn används i skolan. Han menar att de flesta domineras av ett tekniskt tänkande hemmahörande på 1960- och 1970-talen. Detta innebär att uppfattningen är att eleverna är konsumenter som ska få fakta och kunskap av IKT-teknologin. Den mest använda IKT-funktionen utanför skolan är skrivmaskinsfunktionen. Trots detta finns det i stort sett ingen forskning om hur datorn används som skrivmaskin i skolan. Trageton menar att Chameless & Chameless hävdar att detta är ett av få användningsområden där det kunnat påvisas att datorn har en inlärningseffekt, en tydlig sådan, i skolan.

Håkansson och Petersson (2007) ställer frågan om man ska använda dator och tangentbord eller papper och penna. De har i klassrum där man arbetar aktivt med datorns hjälp sett att klassrummet är mer kommunikativt. Elever som sitter ner och arbetar två och två, samtalar och diskuterar om innehållet i sin text. Håkansson och Petersson har även sett att det ofta är pojkars finmotorik som inte är så utvecklad i de tidiga årskurserna och då är tangentbordet ett utmärkt skrivredskap. I rapporten talar även skribenterna om att de har sett klassrum där eleverna har blivit producenter.

Jönsson (2007) ställer sig frågor kring det sociala samspelet i lärandesituationer. Hur läsningen påverkar det sociala, och det sociala påverkar läsningen, att det inte går att ha det ena utan att det påverkar det andra. Jönsson nämner vikten av att läsa skönlitterära texter både i grupp och individuellt. Att sedan skriva och samtala kring det lästa bidrar till att både skrivning och läsning ökar samt att förståelsen kring texternas innebörd fördjupas.

Enligt Bjarnestig och Strang (2006) är det vanligt att lärare använder sig av flera olika läsmetoder och tar till olika praktiska redskap som till exempel datorn. Även Aldenius

(2006) har sett att lärarna i hans studie använde sig av olika inlärningsmetoder med datorn som undervisningsredskap.

3.2. Pedagogisk relevans

I dagens samhälle spelar datorn en allt större roll. Skolan är en stor del av samhället. Datorn påverkar skolan och alla som arbetar i skolans värld. Skolan i Sverige är inne i en stor förändringsfas. Den svenska skolan håller på att lämna Piaget och det konstruktivistiska synsättet och är i en övergångsprocess till ett sociokulturellt sätt att se på lärande. Enligt Trageton (2005) har det sociokulturella synsättet under 1980-talet influerat de svenska läroplanerna Lpo94 och Lpfö98. Enligt Trageton förflyttas fokus, i dagens klassrum, allt mer från lärarens undervisning till elevens lärande. Detta menar han är Vygotskijs syn på lärande enligt den sociokulturella teorin. Vygotskij är den som betytt mest för det sociokulturella synsättet på lärande. Sociokulturella synsättet är att elever i samspel med andra konstruerar kunskap. Säljö (2000) menar att det är genom samspel och kommunikation med andra som ny kunskap bildas. Detta ses i likhet med Tragetons (2005) teorier där samspelet mellan elever är i centrum.

3.3. Trageton bakgrund

Trageton, forskare och lärarutbildare vid Högskolan i Stord/Haugesund, talar om att 20-års forskning har visat att det är enklare att lära sig skriva än att läsa. Trageton (2005) menar att det i början är svårt för barnen att forma bokstäver förhand och därför bör de lära sig läsa först. Anledningen till att Trageton vände på ordföljden i läs- och skrivinlärning och myntade uttrycket skriv- och läslärande är just att han menar att det är lättare för barn att lära sig skriva än att läsa. Under tre år lät Trageton elever skriva sig till läsning med datorer som arbetsredskap och pedagogiskt verktyg, detta skedde inom ramarna för hans aktionsforskningsprojekt ”Tekstskapning på datamaskin” (1999-2002). Under dessa tre år, deltog 10 klasser, 1-4, i Norge och några klasser i Danmark, Finland och Estland, i forskningsprojektet. Barnen började skriva på datorn i första klass (förskoleklass i Sverige) och inte förrän i tredje klass (årskurs 2 i Sverige) började de den formella handskriftsträningen.

Enligt Trageton (2005) är det med de små barnen läraren ska börja, redan när de är små har de mycket tankar om vad de vill säga och berätta. Till en början bryr sig läraren inte om stavningen utan låter bara barnen skriva ner sina tankar och berättelser. Stavningen kommer efterhand som barnen blir mer mogna och vill skriva rätt. Lärarens roll i denna utveckling är av stor vikt. Då barn i början har svårt för att forma bokstäver är det lättare för dem att skriva på dator. Då behöver inte deras motoriska utveckling sätta käppar i hjulet för dem utan de kan skriva utan att all kraft måste läggas på själva bokstavsformandet. Det går mycket lättare och det blir snyggare. Trageton menar att på grund av den motoriska utvecklingen bör skrivandet förhand vänta till barnen nått årskurs 2. Han menar vidare att det är en stor fördel att använda sig av barnens egna texter då de själva vet vad de skrivit.

3.4. Grunderna i Tragetonmetoden ”Att skriva sig till läsning”

Nedan följer en beskrivning över grunderna i metoden.

3.4.1. Datorer i klassrummen

Trageton (2005) ser, efter lärare och elever, klassrummet som den tredje pedagogen. Han hävdar att den fysiska klassrumsmiljön är viktig, den kan stimulera eller förhindra lärandet. För integrerande av IKT i klassrumsmiljö krävs det noggrann bakomliggande pedagogisk tanke, menar Trageton. Han anser vidare att det inte är optimalt att använda sig av datasalar utan förespråkar istället en dator per två elever i klassrummet. I datasalarna är oftast datorerna placerade utmed väggarna och då är det svårt för läraren att få ögonkontakt med eleverna. Just ögonkontakten menar Trageton är väldigt viktig. Ännu en aspekt han lyfter fram gällande datasalarna är svårigheterna att temaarbete. Ska flera klasser samsas om datorerna i datasalarna måste det schemaläggas. Problemet blir då att det i stort sett är omöjligt att, i inspirationens stund, få till stånd det fria skrivandet på dator. Trageton anser alltså att den största nackdelen med datasalar är att de orsakar stor skada för ett tematiskt undervisningsupplägg. Så istället för datasalar menar han att det bör finnas minst en enkel och billig dator per två elever placerade i varje klassrum. Datorerna bör alltid finnas tillgängliga för eleverna så de kan skriva närhelst andan faller på. De bör även vara placerade centralt i klassrummet så att de utgör små arbetsstationer.

Pengar och budget utgör en ständig diskussion inom skolan, men datorerna behöver inte vara av senaste modell eller utrustade med de senaste programmen. Enligt Trageton går det alldeles utmärkt med äldre, begagnade datorer med ett enkelt skrivprogram såsom Word eller Wordpad. Trageton menar att eleverna ska skriva i typsnittet Arial, Times New Roman eller Verdana och med storlek 24. Detta för att det förenklar för eleverna att läsa vad de skrivit och för att de genom att se allt sitt producerade material får nybörjarna att känna sig produktiva och duktiga. Förutom datorerna behövs dock även en skrivare så att eleverna kan skriva ut sitt producerade material.

3.4.2. Under arbete i par sker en muntlig dialog

Eleverna ska enligt metoden alltid arbeta i par vid datorerna för genom dialogen med andra barn sker nämligen det mesta lärandet enligt Trageton (2005). Dialogen utvecklar elevernas muntliga språk och kan ge upphov till komplicerade samtal paren emellan. Vidare menar han att barn inte är tränade att samarbeta i större grupper och därför är paret bästa lösningen för att trots allt få till stånd en kommunikation. Detta stämmer även väl överens med det ändrade begreppet från IT, informationsteknik, till IKT, informations- och kommunikationsteknik, där det centrala är kommunikationen mellan minst två personer. Detta innebär även en vridning från ett behavioristiskt till ett socialkonstruktivistiskt synsätt på lärande. Enligt Trageton (2005) menar Matre att samtal mellan elever ofta resulterar i ett helt annat språk, på mycket högre nivå, än om samtalet sker mellan lärare och elev. Trageton menar även att eleverna hjälper varandra att bygga upp sina texter till en nivå båda kan vara nöjda med, de lär varandra nya bokstäver och ord och löser tekniska problem, allt detta genom att arbeta i par.

3.4.3. Stående arbete

Trageton (2005) förespråkar att eleverna ska stå upp och arbeta vid datorerna. Varför kan man fundera över? Enligt honom finns det flera fördelar, till exempel att barnen kan röra sig bättre när de skriver, det blir lättare när de ska byta plats, skolorna sparar pengar på inköp av stolar och även plats i redan trånga klassrum. Att stå stimulerar dessutom den icke verbala kommunikationen via kroppsspråket. Dessutom visar ett flertal undersökningar att barn är alldeles för stillasittande i dagens samhälle, de sitter i stort sett

överallt och mest hela tiden.

3.4.4. Fingersättning

Om eleverna använder båda händernas alla fingrar när de skriver på datorn går arbetet mycket snabbare. Därför menar Trageton (2005) att eleverna redan från början bör lära sig detta. På tangentborden markeras delningen mellan höger och vänster hand och eleverna får lära sig att det finns en upphöjd markering på F och J tangenterna. Enligt Trageton innebär det ett stort försprång för eleverna när det gäller skrivandet i resten av grundskolan om fingersättningen automatiseras redan under första året.

3.4.5. Handskrivning

Trageton (2005) menar att hans studier visar att tidig datorskrivning och uppskjuten handskrivning inte går ut över kvaliteten på elevernas handskrivning. Han anser inte att handskrivningen ska negligeras men han menar att det är en stor fördel att vänta med den tills eleverna är tillräckligt motoriskt utvecklade. Han menar att detta framför allt är till stor fördel för många pojkar, då de har en senare utvecklad finmotorik och öga/hand koordination. Det har enligt Trageton till exempel visat sig krävas väsentligt mycket mindre undervisningstid för skrivstil då den introducerats under årskurs 2 i förhållande till om den introducerats tidigare. Att det inte förekommer någon formell handskriftsundervisning och att skrivstilsundervisningen skjuts upp till årskurs 2 är något av det mest kontroversiella i Tragetons metod.

3.5. Hur arbeta med metoden ”Att skriva sig till läsning”

Nedan följer en beskrivning över hur arbetet med metoden kan se ut.

3.5.1. Bokstavsräckor och pianoskrivning

Genom det Trageton (2005) kallar pianoskrivning får eleverna experimentera med datorn och tangentbordet och skriva en mängd bokstavsräckor. Detta ingår i den första fasen i utvecklingen av maskinskrivningen. Genom pianoskrivningen kan eleverna producera hundratals bokstäver och siffror på tre till fyra minuter. Dessa bokstavsräckor skrivs ut och därefter inleds det viktiga efterarbetet med bokstavsjakt, analys med mera. Det är

ofta den första skriv- och läsutvecklingen utgår ifrån elevernas egennamn, för barnet är nämligen dess namn av yttersta vikt. Inte sällan smyger det sig in namn i elevernas bokstavsräckor. Då eleverna kommit lite längre fram i sin utveckling genererar det i att bokstavsräckorna kommer stå för berättelser. Utifrån en bokstavsräcka, som för en vuxen ser helt meningslös ut, kan eleverna berätta en hel historia. Detta benämner Trageton som hemlig skrift, då det endast är eleven själv som kan tyda vad som står skrivet. Trageton menar att när det börjar dyka upp enstaka ord i elevernas bokstavsräckor har de nått ett avgörande steg i sin utveckling.

3.5.2. Invented spelling

Enligt Trageton (2005) översätter Elsnes det engelska uttrycket *invented spelling* med ”den självständigt utvecklade stavningen”. Elsnes menar att barn använder sig av denna innan de lärt sig den standardiserade ortografin eller med andra ord rättstavningen. Trageton funderar dock över om inte ett bättre uttryck vore ”egen påhittad stavning”. Genom kunskaperna eleverna besitter gällande bokstäver och ljud hittar de på egna sätt att stava. Innan vuxna lärare kan klara av att läsa elevernas egna påhittade stavningar krävs det mycket träning. Låter lärarna istället eleverna själva läsa upp vad de skrivit blir det lättare att förstå deras tankar.

3.5.3. Egenproducerade bokstavsböcker och ordböcker

Trageton (2005) menar att det är viktigt att barnen får lära sig bokstäverna i egen takt och efter egen förmåga, och vart eftersom de blir klara samla dem i sina egenproducerade bokstavsböcker. Genom att göra på detta sätt slösas det inte bort tid, energi och motivation på att eleverna får arbeta med bokstäver de redan kan. Detta tankesätt stämmer bra överens med den elevanpassade och konstruktivistiska kunskapssynen i läroplanen, Lpo94. Vidare menar Trageton att det endast är motiverade elever som tillägnar sig varaktig kunskap. Ordböcker menar Trageton är en bra övergång till mer avancerade texter. I ordböckerna kan nyckelord från elevernas egna texter skrivas ner, vidare kan de även innehålla ord eleverna kommer på i skrivandets stund. Ordböckerna kan därefter utvecklas till att innehålla ord som börjar på samma bokstav och på så vis kan en mer systematisk bokstavsträning påbörjas. Ett annat viktigt inslag i ordböckerna är

elevernas egna illustrationer. De förstärker elevernas texter och gör samtidigt att eleverna inte behöver fundera över vad bilderna och texterna betyder. I en färdigillustrerad bok hade eleverna tvingats lägga mycket mer tid och kraft på att förstå bilderna jämfört med när de själva stått för tecknandet. Illustrerandet gör samtidigt att eleverna tränar finmotoriken.

3.5.4. Kartläggande bokstavstest

Redan under det första året har eleverna utifrån sina egna förutsättningar blivit bekanta med de flesta bokstäverna. Trageton (2005) menar att eleverna redan har skrivit sig till läsning genom att de, i en språkstimulerad miljö, fått skriva ner sina bokstäver, tankar och texter. Att eleverna lär sig skriva genom att skriva och att läsa genom att läsa, är Tragetons filosofi. Grunden för fortsättningen är att eleverna får fortsätta skriva och läsa utifrån sina förutsättningar och sin nivå och får kompletterande bokstavsträning där det visar sig finnas behov. Inför det kommande arbetet är bokstavstestet ett viktigt kartläggningsinstrument och detta menar Trageton bör göras i början av årskurs 1.

3.5.5. Brevskrivande

Enligt Trageton (2005) finns det en lång tradition av brevskrivande under de första årskurserna. Att helt på egen hand skriva brev i årskurs 1 underlättas av datoranvändandet. Något Trageton menar stimulerar brevskrivaren är att ett brev förutsätter en verklig mottagare, någon som är intresserad av det ”jag” skriver. Trageton menar vidare att tre års forskningsresultat visar, det som alla erfarna lärare vet, att det genom att det finns en verklig mottagare av breven motiverar skrivaren starkt till fortsatt kommunikation och skrivning. Med andra ord så leder brevväxling till en autentisk skriftlig kommunikation. Trageton anser att bästa sättet att skapa ett rikt innehåll i brevskrivningen är trots allt skrivande på det gamla hederliga brevpappret. Han menar att barnen då de skriver till en mormor, farmor eller kamrat motiveras starkt till att vilja fortsätta skriva.

3.5.6. Egenproducerade läseböcker

Egenproducerade läseböcker är enligt Trageton (2005) något av det viktigaste barn i

sjuårsåldern kan göra. Det är inget nytt påfund att eleverna skriver egna läse- och sagoböcker. Hittills har detta dominerats av handskrivna böcker. Med datorn som redskap är det dock betydligt lättare att få till ett processorienterat skrivande. Dessutom är den kanske största fördelen att böckerna ser professionella ut. Elevernas egenproducerade läseböcker bör enligt Trageton finnas i klassbiblioteket och användas och lånas på samma sätt som de förlagsproducerade böckerna. Trageton påpekar att även Engen anser att elevernas egenproducerade böcker ska ingå i klassbiblioteket. Enligt Trageton lät Leimar eleverna skriva "händelseböcker" om egna valda teman och dessa böcker kunde vara på allt ifrån fem till femtio sidor. Vidare menar Trageton att det är av yttersta vikt att eleverna har tillgång till ett rikt utbud av professionella böcker som ryms inom de olika genrerna. Detta för att tillfredsställa alla elevers intresseområden.

3.5.7. Tidningsproduktion

Enligt Trageton (2005) finns det en lång tradition inom skolan att eleverna gör sina egna tidningar förhand. Detta har oftast gjorts i de högre åldrarna. Med datorn som redskap menar han dock att även sjuåringar kan bli journalister och producera sina egna tidningar. Med datortext ser alla bokstäver likadana ut och läraren slipper problemet med att försöka tyda handskrivna bokstäver. Eleverna slipper lägga kraft på att forma bokstäver och kan istället fokusera på texternas innehåll. Återigen menar Trageton att autentiska mottagare av texterna är både stimulerande och viktigt för producerandet av texter. Detta är något, som enligt Trageton, även Solberg håller med om, och menar att det ända sedan 1970-talet har betonats att för att arbetet ska vara meningsfullt krävs att tidningarna trycks för en offentlig publik.

3.5.8. Utökad bokproduktion och faktaböcker

Trageton (2005) menar att elevernas bokproduktion ökar drastiskt i omfattning under årskurs 2. Även längden på texterna ökar liksom variationen av genrer. Eleverna skriver, enligt Trageton, betydligt längre texter vilket gör att de ofta behöver längre sammanhängande skrivtid. Ofta kan ett bokprojekt sträcka sig över en till två månader. Eleverna slukar även betydligt mer biblioteksböcker och detta är en bra inspirationskälla till fortsatt skrivande, menar Trageton. I detta skede ökar även elevernas intresse för att

orden ska vara ortografiskt korrekta, rättstavade. Jämfört med i årskurs 1 ställer eleverna nu många fler frågor om hur olika ord stavas. Detta menar Trageton är en naturlig utveckling som bottnar i de ordbilder eleverna kommit i kontakt med tack vare alla biblioteksböcker de har läst. Det är inte ovanligt att elever i årskurs 2 utvecklar sina egna specialintressen och att de i samband med detta konsumerar stora mängder faktaböcker inom respektive intresseområde. Detta menar Trageton är ytterligare en inspirationskälla för fortsatt skrivande. Trageton är ingen förespråkare av rättstavningsprogram för elever i årskurs 2, det är de ännu inte mogna för menar han. Vidare menar han att det är eleverna själva som ska ta ställning till vilka rättstavningsproblem de vill diskutera med sin lärare eller parkamrat. Trageton menar även att rättstavningsprogrammen inte kan ersätta de viktiga samtalen som sker mellan lärare och elev eller mellan elev och elev. Dessa samtal sker utifrån elevernas egen nivå.

3.6. Forskning om läslärande

Enligt Trageton (2005) är LTG (Läsning på talets grund) och Whole language, två lärandemetoder som i likhet med Tragetonmetoden, har fått sina grundidéer från det sociokulturella synsättet som Vygotskij förespråkar. Lärare i Sverige har intresserat sig för Whole language som i folkmun fått namnet Kiwi-metoden. Enligt Alleklev (2000) använder lärarna, då de arbetar med Kiwi-metoden, i stort sett inga läromedel utan utgår istället från skönlitteratur, facklitteratur och datorer. Fokus läggs på läsförståelse och avsatt tid med varje enskild elev. Enligt Alleklev uppmuntras eleverna till att skriva egna berättelser som sedan andra får ta del av. I början av 1970-talet presenterade Leimar (1974) en ny inlärningsmetod i den svenska skolan och metoden förändrade synen på läs- och skrivinläring radikalt. Leimar ansåg att kommunikation och dialog var grundläggande faktorer i språkinläringen. LTG-metoden bygger på fem faser: samtalsfas, dikteringsfas, arbetsfas, repetitionsfas och efterbehandlingsfas. Leimar ansåg att de traditionella läslärorna begränsade elevernas ordkunskap och ville istället använda det ordförråd eleverna själva hade med sig in i skolan. LTG går ut på att eleverna tillsammans med sin lärare formulerar egna texter. Leimar ville prova att lära elever läsa utan att strikt följa en läslära. Istället skulle det bygga på elevens eget språk och deras fria personliga skapande. När eleven lär sig läsa med LTG-metoden är texten inte tillrättalagd

som i en läsebok. Enligt Trageton (2005) finns det tydliga likheter mellan Leimars idéer om läsning på talets grund och att skriva sig till läsning.

Enligt Trageton (2005) har det i modern tid flitigt diskuterats hur barn lär sig läsa och hur läslärandet sker på bästa sätt. De senaste tjugo årens forskning har pekat mot att skrivning är lättare än läsning. Detta är bakgrunden till att Trageton vände på ordföljden i uttrycket läs- och skrivinlärning till "skriv- och läslärande". Tyngdpunkten har flyttats från läsning till skrivning efter de senaste trettio årens forskning kring skriftspråkets utveckling. Elevernas förmåga att kunna kommunicera sina egna uttryckta tankar till andra står i centrum för denna forskning. Fler och fler betonar samspelet mellan skrivning och läsning, där den dominerande faktorn är skrivutvecklingen.

I förhållande till 1970-talet står vi idag bättre rustade vad gäller en bättre balans mellan skriv- och läslärande där skrivandet är utgångspunkten. Idag är det innehållet som är det centrala inte, som tidigare, bokstävernas form. Elbro (2004) presenterar centrala delar av dagens aktuella forskningsbaserade kunskap om läsning. Han menar att det finns en trend i läslärandet och att det ständigt kommer nya läspedagogiska modevägar. Det krävs att läraren har en bra kunskapsgrund att vila på, så att läraren kan utnyttja och värdera nya metodiska idéer och påståenden. Elbro menar vidare att läsprocessen kan delas in i två huvudgrupper språkförståelse och avkodning. Detta är något som han delar med andra läsforskare bland annat med Trageton (2005), Ejeman & Molloy (1997), Riis (2000). Elbro (2004) talar om att språkförståelse handlar om att återskapa ett föreställningsinnehåll. Det innebär inte bara kännedom om meningarnas uppbyggnad, utan även språkliga bilder, förstådda betydelser och kännedom om textens värld. Avkodning handlar om att ta sig från det skriftliga kodade meddelandet till att identifiera ordet, dess generella betydelse, uttal och grammatiska egenskaper. Avkodningen leder till igenkännande av orden så att språkförståelsen får något att arbeta med.

Två världsomfattande undersökningar gjorda år 2006, PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) och PISA (Programme for International Student Assessment), presenterades i november 2007 av Skolverket (<http://www.skolverket.se/2008-05-10>). Den ena undersökningen, PIRLS, visar att andelen starka läsare i Sverige har minskat.

Den andra undersökningen, PISA, visar att svenska elever, i förhållande till andra länder, blivit sämre i matematik och naturvetenskap. Resultaten av den ena undersökningen, PIRLS, visar även på en annan aspekt, vilken vi anser vara viktig, nämligen att den svenska undervisningen, inte anpassas efter elevernas behov. Man hävdar att läsundervisningen i klassrummet är likartad istället för individualiserad och utmanande.

Elbro (2004) menar att bokstavsskriften är ca 3700 år gammal medan den moderna människan har funnits i över 100 000 år, så sett ur ett historiskt perspektiv är inte bokstavsskriften speciellt gammal. Under 1700 och 1800-talen kom ”läsarna” att ha en nyckelroll i det religiösa livet. Läsundervisningen i skolorna ansågs viktig för att eleverna skulle kunna läsa bibeln och katekesen på sitt modersmål. Först på 1850-talet lade man till skrivundervisning i skolan. Dessförinnan hade läsningen varit den dominerande komponenten i nybörjarundervisningen i mer än 250 år. Mellan åren 1850 och ungefär 1950 bestod skrivandet till största delen av rent teknisk kopiering av bokstäverna och avskrift efter diktering från läraren. Först i fjärde klass gavs eleverna möjlighet att uttrycka sina egna åsikter i form av uppsatsskrivning. Under mer än 250 år har läs- och skrivundervisningen dominerats av att barnen främst ska lära sig läsa med ABC. Att eleverna skulle konsumera andras uppfattningar var gemensamt för alla ABC-böcker och läsmetoder. Från 1850-1970 var skrivning endast ett tekniskt bihang i de lägre skolåren, allt för att läraren skulle kunna diktera och eleverna skriva av det dikterade. Starten på fri skrivning kom först runt 1970, då fick eleverna diktera sina egna åsikter för läraren som i sin tur skrev ner det.

Trageton (2005) beskriver att utvecklingen av den pedagogiska grundsynen de senaste 50 åren visar på en ändring av fokus från lärarens undervisning till barnens lärande. Under denna tid kan man räkna med tre fundamentalt olika sätt att se på lärande som har avlöst varandra:

a) behaviorismen och Skinner

Trageton menar att det i den ”traditionella skolan” och inom behaviorismen läggs stor vikt vid att det är läraren och läroboken som styr elevernas lärande.

b) konstruktivismen och Piaget

Inom konstruktivismen menar Trageton att det är aktiviteten som anses viktig, då den självlärande eleven bygger upp sin egen kunskap.

c) sociokulturellt lärande och Vygotskij, Bruner, Lave och Wenger

Däremot menar Trageton att det inom det socialinteraktionistiska eller sociokulturella synsättet är samspelets betydelse för lärandet som betonas. Ju fler lärande personer som samspelar desto mer konstrueras en gemensam kunskap i en större lärandemiljö.

I Lpo94 står eleven och barngruppen i centrum. Detta är i enlighet med det sociokulturella synsättet, där eleven tillägnar sig kunskap i en social gemenskap. Detta är en grundsyn som är tydligt framskriden i de svenska läroplanerna Lpo94 och Lpfö98. Det går att läsa att eleverna ska experimentera, iaktta, studera, leka, samtala, diskutera, delta, observera, undersöka, undra, uttala sig, samtala om, använda olika informationskällor, framföra, ha åsikter om, lyssna, läsa och skriva. Med andra ord står den lärande och kunskapande eleven i centrum. Eleven ska växa in i en rik kunskapskultur och aktivt tillägna sig kunskap. Tankar om eleven som en social varelse, som tillägnar sig kunskap i socialinteraktionistiska situationer, blev framträdande under 1980-talet. Enligt Imsen (1992) genomsyras de svenska läroplanerna Lpo94 och Lpfö98 starkt av Vygotskijs socialkulturella grundsyn. I Lpo94 och Lpfö98 menar man att klassrummet ska utgöra en mötesplats för gemensamt lärande med barngruppen i fokus. Den pedagogiska grundsynen har förändrats och gått från ett konstruktivistiskt perspektiv mot ett mer sociokulturellt perspektiv. Vygotskij menar att språket som socialt fenomen ligger till grund för den intellektuella utvecklingen. En av de viktigaste sakerna i Vygotskijs teori är att barn hanterar att lösa olika former av uppgifter i grupp innan barnet hanterar att lösa uppgifterna individuellt. Tragetons metod har sina tydliga drag från Vygotskijs tankar. I Tragetons (2005) metod är det interaktionen mellan de två barnen och datorn som är viktig för skriv- och läslärandet. Trageton har fångat Vygotskijs tankar om att kunskap skapas socialt och inte individuellt. Trageton anser att genom att skriva sig till läsning så minskar risken för att barn ska uppvisa läs- och skrivsvårigheter. Genom att svagare elever arbetar tillsammans med normalpresterande elever så får svagare elever tillräckligt med stöd, motivation och hjälp så att läs- och skrivsvårigheter minimeras. Dessutom

menar Trageton att barn med motoriska problem har lättare att hantera tangentbordet än pennan och att barn med auditiva svårigheter kan ha lättare med taktilt, motoriskt lärande via datorn.

Enligt Smith (2000) kan barn bara lära sig läsa genom att läsa och texterna måste vara stimulerande för barnet. Detta anser inte Trageton (2005) utan han förespråkar att barn lär sig läsa genom att ”spökskriva”. I Tragetons metod är utgångspunkten skrivandet och inte läsandet som traditionen bjuder. Eleverna ska själva producera texter istället för att enbart konsumera dem. Trageton menar att det är viktigt att barnens texter utgår ifrån barnens egna upplevelser och erfarenheter. Detta var, enligt Trageton, även något Leimar menade, och det var bakgrunden till att LTG-metoden utvecklades.

Trageton (2005) anser inte att läslust och skrivglädje kommer genom traditionell bokstavsträning och ABC-böcker. Smith (2000) anser att lärare gör fel då de går in och rättar barnen i deras tidiga läsning och skrivning. Detta betonar även Trageton (2005). Det kan tyckas logiskt att rätta fel omedelbart så att barnet direkt ser hur det egentligen ska vara, men detta är enligt Smith (2005) ett säkert sätt för läraren att göra barnen osäkra i sin läsning och skrivning. Trageton (2005) menar att läsaren måste förstå det han eller hon läser, annars blir läsningen meningslös. Han betonar att bästa sättet att verkligen se till att eleverna förstår det de läser är att låta eleverna läsa det de själva eller kompisarna skrivit.

Trageton (2005) anser att det är lättare att läsa än att skriva. För 6-åringar är det svårt att skriva förhand. Datorn kan då vara ett enklare skrivredskap än pennan, och den traditionella läs- och skrivinläringen kan omvandlas till skriv- och läslärande. Eleverna blir kunskapsproducenter då de formulerar egna tankar och meningar. För att stimulera dialog och muntlig kompetens används parskrivning. Barnen lär sig läsa genom sin egen skrivning. Lärarrollen blir att stimulera bearbetning och lärande istället för ren undervisning.

3.7. Datorns skolhistoria

I en bok skriven av Riis (2000) hävdar Tyden & Thelin m.fl. att datorn i skolan har en

längre historia än det går att föreställa sig. Den första motionen om datorn i skolan lades fram för över trettio år sedan. Redan i slutet av 1960-talet kom den första motionen i Sveriges riksdag om datoranvändning i svenska skolan. Motionen handlade om introduktion av datorteknik i skolan. I början av 1970-talet fick skolöverstyrelsen i uppdrag att påbörja datoranvändning i skolorna. Under 1970-talet slogs det fast att datoranvändningen behövdes i gymnasiet, men inte i grundskolan. Men detta var något som ansågs på grund av praktisk-politiska skäl, vid denna tidpunkt var en dator mycket dyr. I 1980 års läroplan, Lgr80, för grundskolan stod det att datalära skulle ingå i ämnet matematik på högstadiet. Elever skulle utbildas i hur de kunde använda datorn som ett tekniskt hjälpmedel. I vårriksdagen 1984 slogs det fast att varje elev under sin högstadietid skulle få 80 timmars undervisning om, med och av datorer. 1988-1991 blev det stora användningsområdet inom datoranvändning i skolan, ordbehandling i svenska språket. Sedan 1994 har oerhört mycket hänt inom datoranvändningen och några år in på 1990-talet började vi tala om IT, informationstekniken. Några år senare talar vi om ”informations och kommunikationstekniken”, IKT.

Pedersen (2000) beskriver hur undervisningen med datorn som redskap gör att eleven blir en aktiv inlärare och att undervisningen blir mer elevcentrerad. Han skriver även att datorn kan ses som ett hot för läraren, där läraren inte längre står i centrum, utan nu är det datorn som står för undervisningen. Hotet kan även ses utifrån den radikala versionen att skolbyggnader inte längre behövs utan eleven arbetar hemifrån uppkopplad till Internet.

Enligt Riis (2000) har det ända sedan början av 1980-talet funnits datorer i den svenska skolan, men det var först under 1990-talet som användningen började bli mera utbredd. Det har gjorts ett flertal satsningar, som till exempel projektet ”Datalära på grundskolan högstadium” under 1984-87 och ”Datorn Och Skolan” (DOS) 1988-91, för att göra datatekniken användarvänlig i skolan och stimulera utvecklingen av programvarorna. Vid utvärderingen av Riis gjord 1991 framkom att merparten av datateknikanvändningen i skolan gällde färdighetsträning och andra ganska enkla datortillämpningar. Trots datorstödet, var både arbetssättet och innehållet i undervisningen sig ganska likt. Resultatet av Riis utvärdering visade på att alla elever kunde chatta, skicka mail och surfa på Internet. Det fanns inga bevis för att datorerna hade hjälpt eleverna till bättre

kunskaper. De kan istället ha lett till försämrade basfärdigheter. Riis menade att alltför mycket hade gått alltför fort. Riis räknade ut att staten och kommunerna satsade fem miljarder kronor på särskilda skoldatorprojekt mellan 1996 och 2001 (<http://www.corren.se> 08-09-12).

Enligt Jedeskog (1999) har KK-stiftelsen, Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling, och ITiS, IT i Skolan, stått för de större satsningarna gällande IT i skolan. Totalt har 3,2 miljarder kronor använts under 1996-2001 för att utveckla vår tids kommunikation i skolan. 27 kommuner och ett femtiotal mindre projekt valdes 1996 ut av KK-stiftelsen för att vara med i satsningen på IT i skolan. Under projekttiden, som varade i tre år, skulle lärarna våga prova på att använda IT i undervisningen. Infrastrukturen byggdes upp och projekten drevs av teknikintresserade lärare och andra eldsjälar. Hösten 1999 startade den hittills största satsningen på IT i skolan, ITiS, den innebar att 40 procent av landets lärare erbjöds utbildning inom IT-användningen i undervisningen.

KK-stiftelsens projektsutvärdering 2001, som letts av Nissen, lektor vid Uppsala universitet, visar både på goda och dåliga exempel ([URL http://www.corren.se](http://www.corren.se) 08-09-12). Till de goda exemplen i utvärderingen hör att datorn blivit en naturlig del i undervisningen och lyft fram den fjärde basfärdigheten (förutom att läsa, skriva, räkna) att kunna hantera det stora informationsflödet vi möter genom Internet idag. Nissens utvärdering pekar också på att datorn främst använts till att göra utskrifter och söka information på Internet och att eleverna inte fick tid att bearbeta det material de funnit på nätet. Skoldataprojekten forcerades fram snabbt och medförde att teknikunderhållet växte. Utvärderingen konstaterar även att basfärdigheten att kunna hantera det stora informationsflödet inte finns. Det är inte bara att kunna hantera sökfunktionen, utan eleverna måste kunna förhålla sig till mycket information. Nissen anser i 2001-års projektutvärdering att initiativtagarna på ett tidigt stadium borde ha stannat upp och bestämt vilken arbetsmetod de ville följa med datorprojektet. ”Mycket pengar kastades i sjön”, sa Nissen” ([URL http://www.corren.se](http://www.corren.se) 08-09-12).

Datoranvändandet i skolan är omdiskuterat. Folkesson (2004) menar att datorn i sig inte

verkar positivt eller negativt på undervisningssituationen. Han menar att elevens tankebanor påverkas av vilka olika undervisningsverktyg läraren använder och då är datorn ett verktyg. Riis (2000) och Trageton (2005) menar båda att det är IKT:s verktygsfunktion lärare måste koncentrera sig på.

4. METOD

4.1. Undersökningsmetoder

Detta är en kvalitativ studie där syftet är att utifrån Tragetons metod, ”Att skriva sig till läsning”, undersöka om metoden passar de flesta elever i grundskolans tidigare år, F-3 (6-9 år). Vi vill även undersöka hur lärarna uppfattar metoden och vad den bidrar för elevernas läs- och skrivlärande. Efter att ha studerat Bell (1999) och Patel och Davidsson (1994) valde vi att göra en kvalitativ undersökning. Vi ville arbeta efter att få djupare kunskap om vårt valda område och vi ville även få kunskap om vad människor som arbetar med att skriva sig till läsning anser om metoden. Bell (1999) skriver att kvalitativa intervjuer kännetecknas av att forskare får innehållsrika svar som ger ett omfattande material att arbeta med.

Våra intervjuer, vår observation och vårt besök genomförde vi vid fyra olika tillfällen under september månad 2008. Arbetet med studien utförde vi gemensamt och vi var lika delaktiga i samtliga moment.

4.1.1. Intervju

Vi valde styrda eller fokuserade intervjuer enligt Bells (1999) beskrivning. Vi hade inget frågeformulär men utgick från våra två huvudfrågor. Vi gav svarspersonen en hel del frihet men inom våra strukturerade teman. Vårt upplägg gav svarspersonen frihet att prata runt omkring frågorna och de tankar som väcktes. Vi ansåg att det blev en fördel med fokuserade intervjuer inför analysen. Enligt Bell (1999) är det lätt gå vilse när forskaren ska analysera en intervju som inte har följt en struktur under intervjun.

Våra intervjuer genomfördes med fyra olika informanter. Vi intervjuade en förskollärare i förskoleklass, två klasslärare, en för årskurs 2 och en för årskurs 3, samt en IT-pedagog tillika samordnare för kommunens skriva sig till läsning projekt. Intervjun med klasslärarna gjordes samtidigt på grund av deras tidsbrist.

4.1.2. Observation

Vi valda att göra en ostrukturerade/deltagande observation. Enligt Bell (1999) kan observation som metod visa på egenskaper eller drag hos både individer och grupper som andra metoder inte kan få fram. Observation är därför ett väldigt pålitligt sätt att samla information. Det grundar sig inte på vad människor säger att de gör eller tänker, utan på vad som verkligen sker. Bell anser att oavsett om forskaren gör en strukturerad eller ostrukturerad observation, om det är en passiv eller deltagande observatör, går uppgiften ut på att observera och noggrant föra anteckningar över sina observationer på ett så objektivt sätt som möjligt och sedan tolka informationen på ett så korrekt sätt som möjligt.

Patel och Davidson (1994) skriver att ostrukturerade observationer oftast används i utforskande syfte för att forskaren ska kunna inhämta så mycket information som är möjligt. Men det finns även en fara i ostrukturerade observationer, att forskaren missar de iakttagelser som är ens egentliga syfte med studien. Patel och Davidsson menar vidare att det är viktigt att tänka på tre saker vid planerandet och genomförandet av en observation. Vad ska observeras? Hur registreringen av observationen ska ske? Vilket förhållningssätt vill jag som observatör ha till min observerade omgivning, passiv, aktiv eller deltagande? Bell (1999) anser att registrerandet av genomförd observation är en fråga om vad forskaren personligen anser vara bäst. Då vi arbetat med mindre observationsarbete tidigare visste vi vilken form av anteckningsregistrering vi ville använda oss av. Vi delade upp våra respektive anteckningsblock i två kolumner. I den ena kolumnen antecknade vad vi med ögat såg och i den andra våra reflektioner och tankar som infann sig under observationens gång.

4.2. Urval

Urvalet av informanter på skolorna gjordes med hjälp av kommunens IT-pedagog. Vi informerade om vårt syfte för att få ett godkännande att göra våra undersökningar samt hjälp med lämpliga informanter. Han var ytterst hjälpsam och intresserad och bad att få undersöka saken närmare och återkomma inom kort. Redan dagen efter återkom han med namn på lärare vi skulle kunna intervjua och observera. Vi bad honom därför att

informera berörd personal om kommande observations- och intervjuundersökning och syftet med den. Vårt önskemål var att få intervjua och observera lärare som arbetar med ”Att skriva sig till läsning” i olika årskurser. Detta för att få ett bredare spektra och fler infallsvinklar. Vi tyckte att det skulle vara av intresse för vår studie att få ta del av lärare med olika bakgrund och olika pedagogiska roller. Ett av våra starkaste önskemål var att få ta del av hur arbetet kan se ut med de allra yngsta eleverna, det vill säga förskoleklass eleverna. Detta för att kunna få en bild av hur lärare genom ett gemensamt metodval på skolan kan skapa en röd tråd för eleverna i deras skriv- och läslärande.

Nedan följer en beskrivning över våra respondenter, under de namn vi valt att kalla dem i vår studie:

Lärare A: Kvinna, förskollärare och ansvarig för arbetet i förskoleklass, arbetat som förskollärare i cirka 25 år. Har varit på föreläsningar med Trageton och dessutom fått fortlöpande utbildning av kommunens IT-pedagog.

Lärare B: Kvinna, lärare i årskurs 3, arbetat som lärare i nästan trettio år. Har varit på föreläsningar med Trageton och dessutom fått fortlöpande utbildning av kommunens IT-pedagog.

Lärare C: Kvinna, lärare i årskurs 2, arbetat som lärare sedan 2003. Har enbart fått information om metoden ”Att skriva sig till läsning” av sina lärarkollegor.

IT-pedagog/projektledare: Manlig utbildad, men icke verksam, lärare samt ansvarig för kommunens ”Att skriva sig till läsning” projekt. Har varit på föreläsningar med Trageton.

Rektor: Kvinna, satt med under halva intervjun med Lärare A. Är rektor för skolan där lärare A är verksam.

Lärare A och B har även varit med i ett ”Att skriva sig till läsning” nätverk för intresserade lärare i kommunen. Där har lärare haft möjlighet att fortbilda sig och ge varandra tips och idéer. Lärare A berättar även att Tragetons bok fungerar som en ”bibel” och inspirationskälla för henne.

4.3. Genomförande

Vi gjorde, som Bell (1999) beskriver, styrda eller fokuserade intervjuer och ställde öppna frågor som gav intervjupersonerna möjlighet att fritt berätta om sina tankar och erfarenheter inom det berörda temat. Under samtliga våra tre intervjuer, vilka vi gemensamt genomförde, spelade vi in samtalen. Detta för underlättandet av arbetet med sammanställandet av resultatet och få en mer komplett version av vad som sagts under intervjun. Detta går hand i hand med vad till exempel Bell (1999) menar.

Vi hade inget frågeformulär men vi utgick ifrån vår studies två huvudfrågor vilka skulle diskuteras under intervjuens gång. Vi gav respondenten en hel del frihet men inom våra två huvudfrågor. Vårt upplägg gav respondenten frihet att tala runt omkring frågorna och de tankar som väcktes.

Samtliga respondenter fick välja plats för intervjun. Två av intervjuerna gjordes i berörda lärares klassrum, medan intervjun med IT-pedagogen gjordes i personalrummet på hans arbetsplats. Beroende på intervjupersonernas tidsbrist gjordes en av intervjuerna med två intervjupersoner samtidigt. Enligt Trost (2005) är det inte att föredra att intervjua mer än en person åt gången.

Observationen utfördes under en förmiddag i en årskurs 3 och vid ett senare tillfälle gjorde vi även en intervju med klassens lärare och samtidigt med läraren för årskurs 2. Ett besök genomfördes i en förskoleklass i samband med intervjun med förskolläraren. Intervjun med IT-pedagogen genomfördes vid ett separat tillfälle.

Under observationen, i årskurs 3, förde vi samtal med eleverna och dess lärare jämte att vi förde noggranna anteckningar över vad som gjordes, sades och vilka tankar vi hade. Jämte samtal och anteckningar videofilmade vi även observationen. Detta resulterade i en femtio minuter lång inspelning. Detta ansåg vi skulle vara till hjälp för oss i senare analyskedje. Denna observation gav oss möjligheten att rent konkret få se hur eleverna arbetade med "Att skriva sig till läsning". Besöket i förskoleklassen skiljde sig från observationen i årskurs 3 så till vida att vi under besöket blev guidade genom hur arbetet

med metoden kan se ut från början till ”slut”. Här såg vi inga elever i aktion utan guidningen stod den berörda läraren för. Under detta besök gjordes ingen videoinspelning utan här valde vi att enbart föra noggranna anteckningar över vad vi såg, vad som sades, gjordes och vilka uppfattningar vi hade kring det hela. Besöket avslutades med en rundvandring på en F-6 skola. Detta gav oss möjlighet att se hur det såg ut i de olika klasserna och lite av vad som producerats inom projektet ”Att skriva sig till läsning”.

4.4. Etiska överväganden

Enligt Bell (1999) bör forskaren tänka igenom hur integriteten ska garanteras, liksom konfidentialitet och frivillighet åt de personer som ingår i studien. Vetenskapsrådet (2007) beskriver kravet som ställs på forskare att alltid informera deltagarna i en undersökning om vad deras roll i undersökningen är och vilka villkor som gäller för deras deltagande. Det är viktigt att de vet att de deltar frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan. Ett annat krav som Vetenskapsrådet tar upp är konfidentialitetskravet. De menar att alla uppgifter om deltagarna i undersökningen måste behandlas med konfidentialitet och att personuppgifterna skall förvaras så att utomstående ej kan ta del av dem.

Vi sände ut brev (se bilaga) till de föräldrar vars barn skulle medverka i vår observation. Vi informerade kort om vilka vi var, vad vår studie handlade om samt vad vi skulle göra i deras barns klassrum. De föräldrar som ej godkände att vi observerade deras barn, skulle meddela detta till klassläraren och då lovade vi att helt utesluta detta barn. Vi hade tur och fick, i båda klasserna, alla föräldrars tillåtelse att observera deras barn. De lärare vi intervjuade krävde inte anonymitet men om direkta citat skulle användas i studien, ville de godkänna dessa först.

För oss var det viktigt att veta att de personer som skulle ställa upp på intervju eller observation skulle göra det av egen fri vilja. Här går vår uppfattning hand i hand med Bells (1999) syn på hur forskare hanterar etiska frågor och problem som rör insiderforskning. Bell påpekar vidden av att respondenten inte ska känna sig påtvingad uppdraget som deltagare i en studie. Vi informerade deltagarna om studiens syfte och deras rättigheter att när som helst avstå från att svara på en fråga eller avbryta intervjun.

Deras samtycke var, för oss, viktigt. Bell (1999) anser att det är av yttersta vikt att hålla sig till gjorda överenskommelser. Vi har skyddat deltagarnas anonymitet genom att utelämna namn på personer, skolor och ort varvid studien genomfördes.

Förhoppningsvis kan vår studie komma berörda skolor till nytta så till vida att de får ytterligare argument för eller emot att skriva sig till läsning efter Tragetons metod.

4.5. Reliabilitet och validitet

Bell (1999) menar att reliabilitet, som betyder tillförlitlighet, är ett mått på i vilken utsträckning ett tillvägagångssätt eller ett instrument ger samma resultat under lika omständigheter fast vid olika tillfällen. Om intervjuaren på en konkret fråga, men vid två olika tillfällen, får helt olika svar är den inte tillförlitlig. Tillförlitligheten går att mäta på olika sätt, ett exempel är *alternativa formuleringar* som innebär att intervjuaren ställer olika frågor, med samma innebörd, och sedan jämför resultaten. Det är viktigt att kontrollera tillförlitligheten då intervjuaren formulerar frågorna inför och under exempelvis en intervju.

Efter att ha analyserat vårt transkriberade intervjumaterial anser vi att vår undersökning med utvalda frågor håller en förhållandevis hög grad av tillförlitlighet. Samma frågor ställdes till samtliga intervjupersoner varav tre av fyra intervjupersoner gav svar av snarlik karaktär.

Enligt Bell (1999) är validiteten, som betyder giltigheten, ett mått på om en speciell fråga beskriver eller mäter det forskaren vill att den ska göra. En frågas giltighet är beroende av dess tillförlitlighet. Enligt Johansson & Svedner (2001) mäter validiteten huruvida forskaren har undersökt det som var tänkt att undersökas. De menar vidare att reliabiliteten och validiteten är beroende av varandra. Enligt Bell (1999) kan det vara ganska komplicerat att mäta en frågas giltighet och det finns många olika sätt att göra det på.

För att öka reliabiliteten och validiteten av vår undersökning valde vi att göra en

observation och ett besök som ett komplement till våra intervjuer. Vi anser att vår observation samt vårt besök var ett värdefullt och bra komplement till intervjuerna då de gav oss en större inblick i hur arbetet med ”Att skriva sig till läsning” kan gå till och genomförs bland elever. Genom att föra observationsanteckningar jämte videoinspelning, av observationen, samt banda våra intervjuer och därefter transkribera dem, menar vi ökade reliabiliteten i vår studie. Vi anser att även validiteten i vår studie är förhållandevis hög då vi undersökt det som var menat att undersökas. Sannolikheten är att validiteten i vår studie hade ökat ytterligare om vi hade haft mer erfarenhet av att genomföra intervjuer och observationer.

4.6. Bearbetning och analys

Vi valde att följa Kvaless (1997) beskrivning av ad hoc metoden. Denna metod är troligen den vanligaste formen av intervjuanalys. Kvale menar att det är en bra början att läsa igenom hela intervjun för att skaffa sig ett allmänt intryck och därefter göra vissa kvantifieringar genom att gå tillbaka till särskilda avsnitt. Detta för att finna strukturer och förbindelser som kan få betydelse för forskningsprojektet eller studien. Detta valde vi att göra. Kvale (1997) menar vidare att det vid första genomläsandet av en intervju kanske inte ger så mycket. Enligt Bell (1999) är fördelen med en fokuserad intervju att intervjuaren i förväg utformar ramar eller struktur för att underlätta det senare analysarbetet. Från både observationer och intervjuer får forskaren en mängd rådata. All data måste registreras, analyseras och tolkas. Ett och ett säger inte intervju svaren något. Dessa måste kategoriseras för att skapa mening. Det forskaren letar efter är likheter, skillnader, grupperingar och mönster. Bell menar vidare att det kan göras bandade intervjuer för att utifrån utskriften kunna analysera svaren. Detta valde vi att göra. Vi valde att transkribera vårt intervjumaterial för att underlätta arbetet kring analysen och för att kunna välja ut det vi ansåg vara relevant för vårt syfte. Detta arbetssätt, transkriberade intervjuer, har dock varit väldigt tidskrävande. Att transkribera intervjuer, kan enligt Bell, ta ett flertal timmar att genomföra, vilket vi även fick erfara. En intervju på cirka en timme tog oss närmare åtta timmar att transkribera. I analysen av det transkriberade materialet gjorde vi sedan kategoriseringar utifrån våra frågeställningar.

5. RESULTAT

För att kunna jämföra informationen från intervjuerna och observationen följde vi Merriams (1994) riktlinjer. Vi räknade olika teman och tittade efter återkommande mönster. Funna teman och mönster kategoriserade vi därefter. Vi granskade dessa med kritiska ögon. Studiens resultat av tre intervjuer, en observation och ett besök kommer att redovisas efter studiens frågeställningar:

- Hur uppfattar lärarna Tragetons metod för elevers läs- och skrivlärande i grundskolans tidigare år F-3 (6-9 år)?
- På vilket sätt har Tragetons metod bidragit till elevers läs- och skrivlärande?

Vi har valt att tala om barn när det gäller förskolebarn och elever när det gäller barn från och med årskurs 1. Vi har gjort denna skillnad då vi i Sverige har skolplikt från sju års ålder.

5.1. Hur uppfattar lärarna Tragetons metod för elevers läs- och skrivlärande i grundskolans tidigare år F-3 (6-9 år)?

Nedan följer en presentation av hur respondenterna uppfattar metoden och vilka de anser gynnas av densamma.

5.1.1. Pojkar

Lärare A: ”Jag har arbetat med barn i tjugofem år. I alla barngrupper jag mött har alltid pojkar varit senare än flickor med att hantera och greppa pennan på ett korrekt sätt.”

Rektor: ”Vi har sett hur pojkar i de lägre årskurserna, genom att använda tangentbord istället för penna, upplever att de är duktiga på att skriva. De flesta barn, speciellt pojkar, är väl förtrodda med tangentbordet redan innan sex års ålder, då de under flera år spelat dataspel.”

Lärare B: ”Jag har tydligt sett under mina trettio år i yrket att i årskurs 1 och 2 är pojkar senare än flickor med att hantera pennan på ett funktionsdugligt sätt. Genom att använda tangentbord istället för penna har det inneburit att pojkar och flickor numer är på samma skrivnivå.”

IT-pedagog/projektledare: Lärarna menar att det är lättare för elever med motoriska svårigheter att skriva på datorn. ”Jag ser fördelar för alla men kanske främst för pojkarna eftersom de är sena i sin motoriska utveckling. Jag såg en film där de pratade om att handen inte är utvecklad för att skriva än. Varför ska vi tvinga barnen till att göra det bara för att vi gjort det förr?”

Samtliga intervjuade lärare, IT-pedagogen och rektorn talar om pojkars sena finmotoriska utveckling.

5.1.2. En metod för de flesta elever

Lärare A: Menar att metoden passar lika bra för alla elever oavsett om de är tidiga i sin läs- och skrivutveckling eller om de har stora problem. Hon menar ”Att skriva sig till läsning” gynnar alla barns utveckling på olika sätt. Hon talar även om hur mycket det finns att vinna på att arbeta med ”Att skriva sig till läsning”. I traditionell handskrivning sker det mesta skrivandet individuellt medan skrivandet i ”Att skriva sig till läsning” däremot utgår ifrån parskrivning, tillsammans med sin parkamrat får barnet ihop en text. Hon menar vidare att det i paketet ”Att skriva sig till läsning” inte bara ingår läs- och skrivträning utan även social och empatisk träning. Hon menar att med metoden ”Att skriva sig till läsning” kan man behålla barn, som egentligen varit i behov av särskild stödundervisning, i barngruppen.

Lärare B: Berättar att hon har flera elever med koncentrationssvårigheter. Hon berättar att för två av dessa elever har arbetet med datorerna i parskrivning betytt oerhört mycket. Hon talar även om att eleverna med koncentrationssvårigheter har lättare att fokusera och koncentrera sig när de sitter vid datorn med sin parkamrat i förhållande till då de skriver förhand. Vidare berättar hon att då elever sitter med sin parkamrat är de fokuserade på sitt

skrivande istället för på vad klasskompisarna gör. Hon upplever att eleverna har arbetsglöd då de arbetar med sin parkamrat. Hon menar att det produceras flitigt vid datorerna.

Lärare C: Säger att hon tror att metoden passar alla elever.

5.2. På vilket sätt har Tragetons metod bidragit till elevers läs- och skrivlärande?

Nedan följer en presentation av vad respondenterna anser att metodarbetet har haft för betydelse för elevernas läs- och skrivlärande.

5.2.1. Samarbete och kommunikation

Vi ställde frågan hur lärarna upplevt att samspelet har fungerat mellan eleverna när de arbetat med skrivning vid datorerna och alla respondenter, utom lärare C, talade sig väldigt varma över samspelet.

Lärare A: Berättar hur eleverna i hennes förskoleklass hjälper varandra med vad bokstäverna heter och hur de ska sätta fingrarna på tangentbordet.

Lärare B: Beskriver hur eleverna fångas av varandras entusiasm, att de lyfter varandra i pararbetet och att de flitigt diskuterar hur de ska arbeta vidare med sin text. Hon menar även att samarbetet fungerar bäst när det är en lite svagare elev som arbetar med en lite starkare elev. Hon berättar att det då tydligt syns hur den svagare eleven växer och vågar blomma ut. Den svagare eleven blir då stärkt och motiverad av samarbetet. Hon menar vidare att den starkare eleven får träna sig i att samarbeta och att empatin hos eleven ökar. Hon säger även att när hon arbetade på ett mer traditionellt sätt så fanns tävlingsinstinkten hos eleverna. Hon menar att sedan införandet av ”Att skriva sig till läsning” har tävlingsmentaliteten helt försvunnit ut ur klassrummet. Hon menar att eleverna nu upplever att de producerar något för sin egen skull tillsammans med sin parkamrat.

Lärare C: Säger att i hennes klass får alltid elever med liknande skriv- och läsutveckling

samarbeta.

IT-pedagog/projektledare: ”Det jag ser som den största fördelen med arbetet, vilket jag sett då jag varit och observerat några lektioner, är att man pratar med varandra om det man skriver. Bara att eleverna börjar prata med varandra, kommunicera, om vad de ska skriva, om att där är stavfel och hur det ska se ut, detta redan i årskurs 1. Jämför det med sudd, sudd, sudd nu ska det vara rätt, papper som är skrynkligt och knappt läsbart för andra.”

Lärare A och B: Menar båda att det är lättare för eleverna att samarbeta kring texter, de blir då både bättre och mer innehållsrika.

5.2.2. Datorskrift istället för bokstavsformande förhand

Lärare A: Berättar att i förskoleklassen använder barnen enbart pennan till att rita med och det enda skrivandet förhand sker när barnet skriver sitt namn på sina teckningar. Hon berättar att både flickor och pojkar som har problem med finmotoriken skriver bokstäver och ord på datorn, något de aldrig skulle kunna hantera om de skrev förhand. Hon berättar att barnen förknippar tangentbordet med att skriva. Hon menar vidare att det är lämpligt att arbeta med barns finmotorik genom att låta dem klippa, göra olika fingerlekar och så vidare. Vidare menar hon att barnens finmotorik inte är mogen för pennfattning förrän de är i nioårsåldern. Hon berättar även att när förskolebarnen blivit vana vid tangentbordet och blivit kompis med bokstäverna får de börja skriva bildtext till sina teckningar. Efter gemensam genomläsning skriver läraren ner barnets text på ett korrekt sätt. Barnets text klippas därefter ut och sätts upp under dess teckning tillsammans med den korrekta texten. Hon säger att läraren aldrig ska gå in och peta i barns texter, då hämmas barnets fantasi och skrivutveckling.

Lärare B: Beskriver vilken glädje hennes elever upplever med tangentbordet, att de kan skriva ner texter snabbt. De kan spara energin som annars gått till att kämpa med att hålla pennan rätt. Den kan de istället lägga på att kommunicera med sin parkamrat om vad det till exempel ska stå i nästa mening.

Lärare A och B: Menar båda att det de gjort annorlunda, i förhållande till tidigare, är att de har minskat tiden med traditionell bokstavsträning och istället använt tiden till att låta eleverna lekskriva på dator, leta bokstäver de själva har skrivit, öva på fingersättningen, skriva om självupplevda saker, skriva berättelser, sagor och dikter, skriva faktatexter och arbeta i par för att öva på sin kommunikation.

Lärare B: "Självklart får eleverna använda pennor!"

IT-pedagog/projektledare: "Alltid tidigare satt barnet själv och skrev med sin penna och det var svårt att forma bokstäver och få ihop någon historia kring det, en röd tråd."

Lärare C: Ger uttryck för att hon försöker ha lika mycket handskrivning som tangentskrivning med eleverna i sin klass.

Lärare B: Berättar att hon försöker få in lite handskrift men att tangentbordet är det stora skrivverktyget.

5.2.3. Datorn, ett bra pedagogiskt redskap

Lärare A: Berättar hur föräldrar blir chockade då de får höra att deras förskolebarn ska skriva sig till läsning. Hon berättar att när föräldrarna bjuds in i caféform och får prova på vad deras barn gör vid datorerna/tangentborden så blir föräldrarna oerhört entusiastiska över datoranvändandet. Hon beskriver att det första förskolebarnen får göra är att spela piano på tangentbordet. Sedan skrivs barnets dokument ut, max två sidor åt gången. Första gången frågar en av lärarna barnet om det hittar första bokstaven i sitt namn. När barnet hittat sin första bokstav så ska barnet färglägga alla A, om hennes namn till exempel är Anna. När barnet arbetat vid flera tillfällen och spelat piano och funnit alla bokstäver i sitt namn så går hon eller han vidare till bokstaven S. Lärare A menar att bokstaven S är den allra viktigaste bokstaven att kunna för att lösa "läskoden". Hon berättar vidare att hon då frågar barnet om det kan se någon bokstav som ser ut som en orm, det vill säga bokstaven S. Hon menar vidare att hon sedan hon börjat arbeta med

metoden har upplevt att barn, i förskoleklass, knäcker läskoden betydligt fortare än tidigare. Idag menar hon att de flesta barn kan läsa redan innan de börjar i årskurs 1.

Lärare A: Berättar att hennes förskolebarn är självgående när de ska arbeta med datorn. Barnen klarar själva av att slå på datorn och även att sätta i sitt USB-minne och spara sina dokument. Hon berättar även att när de ska på utflykt med förskolebarnen så tar de alltid med sig en bärbar dator. Det kanske finns något barn som får inspiration och skrivarlust när de är utomhus och vill skriva vad de gör.

Lärare B: Berättar att sedan hon började arbeta med "Att skriva sig till läsning" så har hennes elever vunnit ett år. Hon talar om hur hennes elever i årskurs 3 läser och skriver som elever förr gjorde i årskurs 4. Hon menar att elevernas satslära, grammatik och stavning utvecklas i oerhört snabb takt med datorn som skrivverktyg. Hon återkommer många gånger under intervjun med orden att metoden "Att skriva sig till läsning" är den absolut bästa metoden hon arbetat med under alla hennes trettio år som lärare.

Lärare C: Berättar att hon aldrig arbetat med andra metoder och att hon försöker använda pennan som skrivverktyg lika mycket som tangentbordet. Hon säger även att hon anser att det är viktigt att man inte går ifrån traditionella ämnen som till exempel skrivstilsträning.

IT-pedagog/projektansvarig: "Wow, var det så enkelt? Det är bara att låta dem skriva på datorn och så blir det bättre!" Han menar att lärarna och eleverna har börjat arbeta mycket mer med datorerna, inte bara med Word utan även med många andra program och nätet och så vidare. "Det är en omställning att börja använda datorerna i undervisningen. Man vill gärna behålla de gamla metoderna också. Något måste plockas bort. Nästa gång jag arbetar med elever i denna ålder kommer jag att våga använda datorn i ännu större utsträckning." Detta menar han att lärare som använt sig av metoden har uttryckt.

IT-pedagog/projektansvarig: Menar att det i Norge ställs krav på lärarna att kunna hantera IKT. Han anser att det bör ställas liknande krav på svenska lärare. "Datorn blir snabbt ett naturligt verktyg i skolarbetet." Han menar att utan kunskap blir detta ett problem. Han menar vidare att lärarna ser det som en fördel för eleverna att redigera text i datorn istället för att de ska göra det förhand, det är mycket lättare och mindre tidskrävande. De ser också att eleverna snabbare lär sig stor bokstav och punkt och att det blir mer naturligt med mellanrum mellan orden. De menar även att läs- och skrivriktningen automatiskt blir rätt och att eleverna lär sig fingersättning naturligt och tidigt.

5.2.4. Skrivglädje och läslust

Lärare B: "Man måste förstå det man läser, annars är det meningslöst." Hon menar vidare att det bästa sättet att verkligen se till att eleverna förstår det de läser är att låta eleverna läsa det de själva eller deras kompisar skrivit. Hon menar även att lusten, hos eleverna, att skriva blir större och att deras läslust ökar.

5.2.5. Nackdelar med metoden

Lärare A: "Vi har faktiskt inte upplevt några negativa saker i arbetet, mer än strul med skrivarna i början av projektet." Hon påpekar även att en av de få nackdelarna med arbetet kring metoden är att de i förskoleklassen har tillgång till för få datorer.

Enligt lärare B finns det nästan inga nackdelar med metoden. Hon sa att det i så fall är när tekniken krånglar. Hon sa även att faran med metoden är att det är lätt att glömma bort handskrivningen, detta påpekade även lärare C. Hon menade att det ska vara en bra balans mellan datorskrivning och handskrivning när eleverna kommer upp i årskurs 2 och 3.

5.3. Observation och besök

Efter att ha gjort två av våra tre intervjuer visste vi lite mer om vad som var relevant för vår studie att fokusera på under observationen och besöket. Vi gjorde ett besök i en förskoleklass, en rundvandring på en F-6 skola samt en observation i en årskurs 3. Efter samtliga intervjuer, observationen och besöket följde vi Merriams (1994) riktlinjer och

jämförde intervjuerna, observationen och besöket med varandra. Detta gjorde vi för att kunna plocka ut gemensamma teman och därefter kategorisera dem. Frågan vi även ställde oss var huruvida vi skulle kunna dra några slutsatser av våra intervjuer, vår observation och vårt besök. Nedan följer en presentation av vår observation och vårt besök:

5.3.1. Besök i förskoleklass

Vi utförde ett en timmes långt besök i lärare A:s förskoleklass. Besöket utfördes innan vi skulle göra intervjun med lärare A.

Vi betraktade barn som satt på en stor härlig matta och spelade mattespel. Några andra barn hade krupit ihop i en koja och mös. Det fanns tre vuxna bland de tjugo barnen. Det visade sig att en av de vuxna var rektor på skolan. Hon satt på golvet med barnen och spelade mattespel. En ur personalgruppen påpekade att detta var en ovanlig situation: ”Det är inte ofta rektorn deltar i arbetet med barnen.”

I det stora rummet där den stora härliga mattan och kojans fanns stod även tre datorer. Vid datorerna fanns inga stolar.

Efter ett tag samlade en vuxen alla barnen på mattan, hon berättade vad de skulle göra innan det var dags att gå ut. Några barn gick in i ett rum och lekte affär och sex barn plockade fram papper de sedan tidigare skrivit ut vid datorn. Barnen satte sig och färglade. Ett barn färglade alla A hon kunde hitta, eftersom hon hette ”Amanda”. En annan flicka färglade alla bokstäver i sitt namn. Barnen tog kontakt med oss när de behövde hjälp. Vi såg att de först samtalande med varandra och försökte hjälpa varandra, när inte detta gick sökte de vuxenkontakt och vuxenhjälp.

Lärare A kom fram och berättade att: ”Så här var det aldrig innan vi började med ”Att skriva sig till läsning””. Hon berättade att pararbetet har gjort barnen mer öppna med att hjälpa varandra och se den vuxne som sista utvägen. Hon sa även att hon upplever att barnen blivit mer stolta över vad de gör i förskoleklassen och att de nu är mer rädda om

varandra i gruppen. Vidare berättade hon att det är tredje kullen förskolebarn där hon arbetar med Tragetons metod. Hon menar att den påverkar alla barn i positiv riktning.

Några barn fortsatte arbeta med att hitta ord, några lekte vidare i kojan medan andra barn gav sig iväg utomhus för att leka. Vi satte oss tillsammans med Lärare A vid ett stort runt bord. Hon hade hämtat bärbara datorer och ville visa oss hur de konkret arbetar med datorn som verktyg. Även skolans rektor slog sig ner vid bordet, då hon var nyfiken på intervjun.

5.3.2. Rundvandring på Lärare A:s skola

Vi gick runt och tittade i klassrummen. Vi konstaterade snabbt att det fanns enormt många datorer. Datorerna var utspridda i klassrummen. Vi fick även ta del av elevers datorskrivna texter, hur de börjat med pianoskrivning och plockat ut bokstäver i sina namn. Vi fick ta del av dokumentation av elevers teckningar och till dem skrivna meningar. Vi såg även exempel på hur läraren fäst en textremsa under elevens text. Textremsan bestod av samma mening som eleven skrivit men med rätt stavning och rätt meningsuppbyggnad. Vi fick bläddra i elevers egenproducerade böcker, innehållande deras texter och bilder, ingenstans möttes vi av röda bockar, där läraren talat om att eleven gjort fel.

5.3.3. Observation i årskurs 3

Vi besökte under en förmiddag lärare B:s klass och skola. Klassrummet var litet och mysigt med färgglada gardiner, längst bak i rummet stod fyra datorer och vid fönstret ytterligare två. Klassen hade rättstavning, läraren dikterade och eleverna skrev. När rättstavningen var färdig sa läraren att det var dags att arbeta med ekorrtexterna. Hon berättade senare för oss att eleverna under en vecka haft en text om ekorren i läxa. Vi såg först ingen skillnad i förhållande till arbetet i en traditionell skola, mer än att det fanns fler datorer. Eleverna gick i par till datorerna, paren var sedan tidigare bestämda. De satte sig och fick själva igång datorerna, de flesta av eleverna satte på sig hörlurar. Eleverna började, lite viskande, prata med sin parkamrat om hur de skulle skriva. Efterhand skrevs det, olika fort, ekorrtexter på alla skärmar. Eleverna med hörlurar på sig hörde i lurarna

orden som skrevs på skärmen, de hörde då om orden lät rätt eller fel. Vi frågade en flicka utan hörlurar om varför hon inte använde det, hon sa att hon tyckte att det var lättare att med ögat se hur ett ord stavas. Vi gick även runt och frågade de elever med hörlurar om de ansåg att hörlurarna hjälpte dem. Alla svarade att hörlurarna var väldigt bra. En flicka berättade att hon lärt sig stava tack vare hörlurarna. Vi såg att eleverna var väldigt koncentrerade på sin parkamrat och på texten de skrev. Det verkade som eleverna glömde tid och rum. När eleverna arbetat färdigt med sina texter skrev de ut dem i två exemplar. De tog varsitt exemplar och gick till sin plats där de klippte ut sin text och klistrade den på ett papper. Nederst på pappret skulle de sedan försöka rita en ekorre. När hela processen var klar klistrade de in pappret i sin egenproducerade naturbok.

6. DISKUSSION

Analysarbetet inledde vi genom att göra som Kvale (1997) förespråkar, det vill säga till en början läste vi igenom hela intervjuerna för att skaffa oss ett allmänt intryck. Därefter gick vi tillbaka till särskilda avsnitt och gjorde vissa kvantifieringar. Kvale menar att forskaren vid första genomläsandet av en intervju kanske inte finner så mycket, men genom att göra enligt ovan kan forskaren efter vissa kvantifieringar finna strukturer och förbindelser som får betydelse för forskningsprojektet. Detta var även vad vi upplevde under vårt analysarbete. Samma sak gällde den videoinspelade observationen och besöket. Vid första genomläsandet av våra anteckningar gav det inte så mycket, men efter ett flertal genomläsningar samt efter att ha tittat på videoinspelningen kunde vi göra ett, enligt vårt tycke, relevant urval.

Urvalet av intervjuade lärare har utarbetats så att de representerar olika skolår eller har arbetat på olika nivåer med metoden, ”Att skriva sig till läsning”. Ett önskemål vi hade gällande urvalet var att vi ville besöka och intervjuva en lärare i förskoleklass. Vi ville med vår studie utgå ifrån grunden, detta för att kunna få ett hum om metoden är en metod för de flesta elever i F-3. Vi önskade även ta del av och se om elevers arbete med metoden i förskoleklass visade resultat i årskurs 2 och 3. Beroende på intervjupersonernas tidsbrist gjordes en av intervjuerna med två intervjupersoner samtidigt. Enligt Trost (2005) är det inte att föredra att intervjuva mer än en person åt gången. Detta upptäckte även vi nackdelen med. Vi upplevde att den intervjun blev lite rörig och lite ofokuserad från både respondenterna och oss som intervjuares håll. Att hålla den röda tråden försvårades genom att samtalet skiftade mellan de två respondenterna.

I samråd med IT-pedagogen valde vi att observera årskurs 3 samt intervjuva deras lärare. Detta för att se vad arbetet med metoden under F-2 gett för resultat för eleverna i observerade årskurs 3. Då lärare B:s elever arbetat med metoden i tre år tyckte vi det skulle vara spännande och intressant att göra en observation i hennes klass. Frågan vi

ställdes oss var: Har metoden burit frukt? Efter observationen kände vi att den absolut gjort det. Detta var något klassens lärare även bekräftade under intervjun med henne.

Efter studiens datainsamling insåg vi att vi borde ha gjort en komparativ studie. Vi borde ha gjort jämförande observationer. Då hade vi kunnat dra slutsatser med större hållbarhet. Nu hade vi inte några resultat att ställa i relation till varandra. Detta menar vi är en spegling av att vi inte är några vana forskare.

Enligt Trageton (2005) har det gjorts mängder av forskningsprojekt om hur datorn används i skolan men av forskningen finns det nästan ingen som handlar om hur datorn används som skrivmaskin i skolan. Den mest använda IKT-funktionen utanför skolan är skrivmaskinsfunktionen. I framtidens skola tror vi att datorn kommer vara det största och mest använda verktyget och "läromedlet".

Under våra år i skolans värld har vi, på olika skolor, mött många lärare i behov av fortbildning och kompetensutveckling när det kommer till IKT och datorhantering. Detta gäller både lärare vi mött under vår studie, lärare vi tidigare arbetat tillsammans med eller arbetar med, samt lärare verksamma på skolan vi gjort vår lärarpraktik under utbildningen. Vi anser det vara av stor vikt att lärare fortbildar och kompetensutvecklar sig inom IKT-området då detta har en central roll i dagens samhälle. Borde det inte i likhet med Norge ställas liknande krav på svenska lärare. I Norge ställs det krav på att lärare ska kunna hantera IKT. Genom att studera Tragetons bok, "Att skriva sig till läsning", kan lärare få en god inblick i på vilket sätt han eller hon kan använda datorn som skrivmaskin med sina elever i skolan. Detta anser vi vara en god start för lärare som är intresserade av att vidareutveckla sig inom IKT.

Mellan åren 1996 och 2001 satsade staten fem miljarder kronor på särskilda skoldatorprojekt. En projektsutvärdering (2001) gjord av Nissen, visade på att det inte finns några bevis på att datorerna har gett elever bättre kunskaper, tvärtom kan datorprojektet ha lett till försämrade basfärdigheter, då eleverna lagt tid på att chatta, skicka mail och surfa på Internet. Utvärderingen visade även att det inte hade lett till att

eleverna fått basfärdigheten att kunna hantera det stora informationsflödet. Under observationen och besöket, i samband med vår studie, tyckte vi oss se goda exempel på hur elever kan vinna på att använda datorn som ett skrivredskap i skolan. Lärare B:s uttalande, att hon tycker sig märka att hennes elever vunnit ett helt år i sin skriv- och läs utveckling, tycker vi är ett bra bevis på att det kan fungera. Vi menar dock att det är viktigt att metodiken är tydlig. Är metodiken otydlig eller du som lärare inte är tillräckligt insatt i den, menar vi att resultaten kanske inte blir riktigt lika vägvinnande. Både Trageton (2005) och Riis (2000) menar att det är IKT:s verktygsfunktion lärare måste koncentrera sig på. Detta anser även vi efter att, under studiens observations-, besöks- och intervjutillfällen, ha sett och hört att elever enbart använder sig av enkla skrivprogram såsom Word och ändå har det gett väldigt goda resultat.

Trageton (2005) menar att barn med motoriska problem har lättare att hantera tangentbordet än pennan och att barn med auditiva svårigheter kan ha lättare med taktilt, motoriskt lärande via datorn. Samtliga våra respondenter, inklusive rektorn som satt med under en del av intervjun med Lärare A, talade om hur oerhört betydelsefull metoden är för pojkar. De menade att pojkars finmotorik oftast är senare utvecklad än flickors. Med tangentbordet som hjälp blir detta problem inte lika stort, menar våra respondenter. I och med detta anser vi inte att lärare B:s ord är så revolutionerande när hon ger uttryck för att både pojkar och flickor i årskurs 2 och 3 ligger på samma skrivnivå efter att ha arbetat med ”Att skriva sig till läsning”. Vi anser dock att detta är oerhört glädjande att höra! I skolans värld har vi båda tidigare mött elever, framförallt pojkar, som suttit och kämpat med att hålla pennan rätt och försöka forma läsliga bokstäver. Många av dessa elever har även haft ett stort motstånd till att skriva.

Vi såg att både lärare A och B arbetade efter vad Trageton (2005) förespråkar, att eleverna alltid ska arbeta med en elev som inte är på samma läs- och skrivnivå som de själva. Lärare A och B menade att det gynnar elevernas utveckling om svagare och starkare elever bildar par. Lärare A menade att alla barns utveckling gynnas av metoden ”Att skriva sig till läsning”. Hon ansåg att hon med metoden kan behålla barn i gruppen som tidigare skulle behövt gå ifrån för individuell stödundervisning. Lärare B berättade

att hennes elever med koncentrationssvårigheter fungerat oerhört bra när de arbetat med datorerna och i det efterföljande arbetet. Hon berättade även att alla elever, från det att de satt sig vid datorn med sin parkamrat, blivit oerhört fokuserade. Lärare A och B menade båda att det inte bara är elevers läs- och skrivlärande som tränas utan även den sociala och empatiska biten. Vi såg tydligt i vår observation hur alla elever var självgående, de visste precis vad de skulle göra och vi upplevde att de var trygga i sitt skolarbete. Vi upplevde att det fanns elever i Lärare B:s klass med koncentrationssvårigheter. Dessa elever arbetade koncentrerat och flitigt vid datorn med sin parkamrat. Vi upplevde att dessa elever kände sig bekväma i klassrumssituationen och med metoden ”Att skriva sig till läsning”. Vi har under vår studies gång sett att det är en metod som fungerar för de flesta elever. Vi menar att eleven inte ska anpassas efter undervisningen utan undervisningen ska anpassas efter eleven!

I Lpo94 och Lpfö98 står att klassrummet ska utgöra en mötesplats för gemensamt lärande med barngruppen i fokus. Den pedagogiska grundsynen har förändrats och gått från ett konstruktivistiskt perspektiv mot ett mer sociokulturellt perspektiv. En av de viktigaste sakerna i Vygotskijs teori är att barn hanterar att lösa olika former av uppgifter i grupp innan barnet hanterar att lösa uppgiften individuellt. I Tragetons (2005) metod är det interaktionen mellan de två barnen och datorn som är viktigt för skriv- och läslärandet. Trageton har fångat Vygotskijs tankar om att kunskap skapas socialt och inte individuellt. Under vår studies gång såg vi att svagare elever genom att arbeta tillsammans med normalpresterande elever fick tillräckligt med stöd, motivation och hjälp. En av våra respondenter talade om att genom att bilda par på detta sätt minimeras läs- och skrivsvårigheterna. Vi såg tydligt att de normalpresterande eleverna var väldigt hjälpsamma och ödmjuka mot sina parkamrater. Eleverna hjälpte varandra då de arbetade med att skriva sig till läsning. De fungerade, i paren, som varandras coach och inspiratör. Detta går hand i hand med vad Vygotskij menar.

Pedersen (2000) beskriver hur undervisningen med datorn som redskap gör att eleven blir en aktiv inlärare och att undervisningen blir mer elevcentrerad. Vi anser att lärare som inte ser kommunikation och samarbete som något centralt gör att deras elever blir

konsumenter istället för producenter. Vi menar att det är viktigt att lärare följer med i utvecklingen och inte ser sig själv som den stora kunskapsförmedlaren. Pedersen (2000) menar även att datorn kan ses som ett hot för läraren, där läraren inte längre står i centrum, utan nu är det datorn som står för undervisningen. Hotet kan även ses utifrån den radikala versionen att skolbyggnader inte längre behövs utan eleverna arbetar hemifrån uppkopplade till Internet. Vi menar att om lärare arbetar med Tragetons metod blir detta inget hot. I detta arbete är det samarbetet, kommunikationen och det gemensamma lärandet eleverna emellan, som är det centrala. Eleverna blir producenter och undervisningen blir mer elevcentrerad. Detta understryks även i Lpo94 och Lpfö98. I vilka det står att klassrummet ska utgöra en mötesplats för gemensamt lärande.

Håkansson och Pettersson (2007) ställer frågan om man ska använda dator och tangentbord eller papper och penna. De har i klassrum där elever arbetat aktivt med datorns hjälp sett att klassrummet varit mer kommunikativt. Elever som satt ner och arbetade två och två samtalade och diskuterade om innehållet i sin text. Lärare B menade att eftersom en svagare elev alltid arbetar med en starkare elev så blir samarbetet en hjälp för de båda. Den svagare eleven stärks av arbetet med den starkare eleven och den starkare elevens samarbetsförmåga och empatiska förmåga ökar. Lärare B menade att eleverna lyfter varandra, fast på olika sätt. Vi såg tydligt under vår observation hur eleverna glömde både tid och rum och bara fokuserade på sin parkamrat och deras gemensamma uppgift vid datorn. Under gjorda observation, besök och intervjuer såg vi tydliga exempel på hur elever kommunicerade med varandra och hjälpte varandra att producera texter. Samtliga informanter menade att eleverna producerat betydligt längre och bättre texter då de samtalat om sin gemensamma text och skrivit ner den med hjälp av tangentbordet istället för pennan. Med andra ord utgjorde klassrummet ett forum för det gemensamma lärandet. Kan elever, med datorns och tangentbordets hjälp, samarbeta och kommunicera mer och bättre samt skriva längre och bättre texter, menar vi att detta är en vägvinnande pedagogik och metodik.

Håkansson och Pettersson (2007) har i likhet med Trageton (2005) sett att det ofta är pojkars finmotorik som inte är så utvecklad i de tidiga årskurserna och då är

tangentbordet ett utmärkt skrivredskap. Vi som framtidens lärare, inom svenska och samhällsorienterande ämnen i grundskolans tidigare år, anser det vara tvunget att som lärare kunna integrera datorn och tangentbordet som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen. Datorn är dagens samhälles skrivredskap och kommunikationsmedel. Att datorn och tangentbordet kan ha så stor betydelse för barns skriv- och läsutveckling är talande i sig. Forskningen pekar på att det är lättare för barn att lära sig skriva än läsa. Barn i dagens samhälle är redan från tidig ålder väl bekanta med datorn. Detta understryks av senaste forskning, vilken talar om att barn i fyra- femårsåldern både kan surfa och spela spel på datorn. Vi hade sedan tidigare insett att vi har bristande kunskaper inom IKT-området, detta gjorde att vi antog utmaningen att utforska ämnet lite närmare. Vi anser att det inte går att vara en tillräckligt god lärare på 2000-talet utan tillräckliga kunskaper inom IKT.

Två av våra respondenter, lärare A och lärare B, understryker att eleverna göra stora skriv- och läsvinster genom att skriva sig till läsning på datorer. Lärare A menade att hon upplevt att barn, i förskoleklass, knäckt läskoden betydligt fortare än tidigare. Idag menar hon att de flesta barn kan läsa redan innan de börjar i årskurs 1. Detta menade hon har att göra med att barnen fått skriva sig till läsning på datorer. Lärare B berättade att elever som arbetat med ”Att skriva sig till läsning” gjort en skriv- och läsvinst med ett helt år. Hon menade att hon, efter arbetet med metoden, har sett på sina elever att de utvecklats både sin läsning och skrivning i en helt annan fart, detta i förhållande till tidigare elever hon haft då hon arbetat med andra metoder. Hon menade vidare att elevernas satslära, grammatik och stavning utvecklats i oerhört snabb takt med datorn som skrivverktyg. I Tragetons metod utgår läraren ifrån skrivandet och inte ifrån läsandet som traditionen bjuder. Eleverna ska själva producera texter istället för att enbart konsumera dem. Trageton (2005) menar att det är dags för en revolution inom skolan, det är dags att gå från läs- och skrivinlärning till skriv- och läslärande. Efter gjorda intervjuer och observationer anser vi detta vara tänkvärda ord. Samtliga respondenter talar sig varma om metoden och anser att elever lär sig läsa lättare genom att skriva sig till läsning. På grund av vår studies ringa omfattning anser vi det vara svårt att ta ställning till detta. Dock menar vi att det är oerhört positivt att höra. Det gör dessutom att vi inspireras ytterligare

till att vilja använda metoden på våra framtida elever.

Trageton (2005) menar att handen inte är utvecklad för handskrift förrän barnet kommit upp i nioårsåldern. Våra respondenter, lärare A och lärare B, underströk Tragetons resonemang då de var inne på samma spår. De menade att eleverna med datorn som skrivredskap snabbt skrivit innehållsrika texter. Detta menade de spar energi för eleverna som annars skulle gå till att hålla pennan rätt. IT-pedagogen menade att lärarna sett det som en fördel för eleverna att redigera text på datorn istället för att göra det förhand, det är både lättare och mindre tidskrävande. Både Lärare A och B sa att deras elever skrivit ord och texter på tangentbordet som eleverna aldrig skulle klarat skriva förhand. Kan elever genom att använda tangentbordet som skrivredskap istället för pennan skriva bättre och längre texter, menar vi att de bör ges denna möjlighet. Vi menar att vi, under observationen i årskurs 3, såg en skrivglädje hos eleverna. Vi mötte även elever vilka, vi upplevde, var stolta över vad de producerat. De visade oss gärna sina egenproducerade böcker. Med detta menar vi att lärarna uppfyllt ett av kraven i Lpo94 vilket talar om:

”Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter”.

(Utbildningsdepartementet, 1998a och 1998b s. 9)

Enligt Trageton (2005) är det med de små barnen lärandet ska börja. Redan när de är små har de mycket tankar om vad de vill säga och berätta. Till en början bör läraren inte bry sig om stavningen utan bara låta barnen skriva ner sina tankar och berättelser. Stavningen kommer efterhand som barnen blir mer mogna och vill skriva rätt. Lärarens roll i denna utveckling är av stor vikt, menar Trageton. Smith (2000) anser att lärare gör fel då de går in och rättar barnen i deras tidiga läsning och skrivning. Det kan tyckas logiskt att rätta fel omedelbart så att barnet direkt ser hur det egentligen ska vara, men detta är enligt Smith ett säkert sätt för läraren att göra barnen osäkra i sin läsning och skrivning. Vi har under tidigare arbete och lärarpraktik sett elever bli nedbrutna av att få tillbaka söndersuddade papper fulla med röda bockar. Under vår observation såg vi inga röda bockar eller rättningar i elevernas böcker. Vi upplevde att detta gjorde att eleverna kände sig stolta över sina texter och gärna visade upp dem. Detta understryks även av Trageton

(2005) då han menar att eleven genom att se sitt producerade material känner sig produktiv och duktig.

Vår studie har visat på att barn knäcker läskoden betydligt tidigare än innan lärarna började arbeta med ”Att skriva sig till läsning”. Metodarbetet har visat på att de flesta barn kan läsa och skriva redan innan de börjar i årskurs 1. Respondenterna i vår studie har sett och uttryckt att eleverna gör en skriv- och läsvinst på ett helt år. En av respondenterna menar att elever, då de arbetat med att skriva sig till läsning, redan i årskurs 3 befinner sig på den nivå de annars skulle ha gjort i årskurs 4. Vi funderar över om det verkligen kan vara så enkelt?! Enligt våra respondenter är det så enkelt. Detta gör att vi än mer stärks i vår inställning att vilja arbeta med metoden och datorn i undervisningen.

Även lärare A menade att metoden, utan tvekan, burit frukt. Hon menade att hon sen hon börjat arbeta med ”Att skriva sig till läsning” sett att eleverna haft allt att vinna på metodvalet. I förhållande till tidigare elever, då hon arbetat utifrån andra metoder, har eleverna, med denna metod, haft lättare för att lära sig skriva och läsa. Detta tyckte även vi oss kunna se under gjorda rundvandring. I förhållande till elever, vi tidigare mött, tyckte vi att många av årskurs 1 eleverna, vars böcker vi fick studera, var långt framme i sin skriv- och läsutveckling. Det menar vi att innehållet i deras böcker talade om.

Respondenterna ser inte några direkta nackdelar mer än att en lärare påpekar att det är viktigt att få en balans mellan handskrift och datorskrivning och en annan lärare berättar att de i förskoleklassen skulle behöva fler datorer. Vi har i bearbetningen av vårt material sett att det krävs fortbildning för många lärare vad gäller att lära sig hantera datorer, men vad gäller att arbeta med metoden är det tillräcklig utbildning att studera Tragetons bok samt diskutera den med lärarkollegor. Vi tolkar det som att lärarna är oerhört positiva till metoden.

6.1 Slutord

Vi valde som utgångspunkt i vårt examensarbete följande två frågeställningar:

- Hur uppfattar lärarna Tragetons metod för elevers läs- och skrivlärande i grundskolans tidigare år F-3 (6-9 år)?
- På vilket sätt har Tragetons metod bidragit till elevernas läs- och skrivlärande?

Genom att ha gjort en kvalitativ studie bestående av intervjuer, observation och besök anser vi att vi genom vårt metod- och litteraturval har besvarat våra frågeställningar.

Tragetonprojektet, ”Tekstskaping på datamaskin”, i Norge möttes till en början av skeptiska röster från de flesta håll men då eleverna, i projektet, uppvisade väldigt goda resultat i förhållande till testgrupper som fick traditionell läs- och skrivinläring, ändrades tongångarna till det positiva. Detta tillsammans med vad vi fått höra och se under vår studie tycker vi gör det hela än mer tydligt att det är en bra metod.

I många klassrum, vi varit i, har det inte varit så stort fokus på samarbete och kommunikation. Många lärare menar att det är viktigt att eleverna befinner sig på samma utvecklingsnivå för att lärande ska ske på bästa sätt. Detta går tragiskt nog inte hand i hand med vad Trageton förespråkar. I ett Tragetoninspirerat klassrum är nämligen samarbete och kommunikation i fokus. Svagare elever stärks av arbete med starkare elever. Med detta ökar den starkare elevens samarbetsförmåga och empatiska förmåga. Under vår studie såg vi hur svagare och starkare elever, på olika sätt, lyfte varandra. Vi såg även att svagare elever genom att arbeta tillsammans med normalpresterande elever fick tillräckligt med stöd, motivation och hjälp.

Vi, som framtidens lärare, anser det vara av oerhörd vikt att ha kunskap om hur man metodiskt nyttjar datorn i klassrummet. Om lärare har kunskap om hur de ska använda datorn i sitt klassrum, menar vi att det är lättare att anpassa undervisningen efter den enskilda elevens behov och inte tvärtom.

Efter vår studie tycker vi oss se att Tragetonmetoden, ”Att skriva sig till läsning”, är en ytterst gångbar skriv- och läslärandemetod för elever i grundskolans tidigare år. Det är en metod som vi kan tänka oss att arbeta med i framtiden. Vad gäller Tragetons bok, ”Att skriva sig till läsning” (2005), anser vi den vara oerhört användbar som en handbok, när det gäller att konkret arbeta med metoden.

Det har i vår studie även framkommit att barn knäcker läskoden betydligt tidigare då de får skriva sig till läsning enligt Tragetons metod. Alla respondenter som deltagit i studien har, glädjande nog, starkt gett uttryck för att det är en metod för alla barn och att alla barns utveckling gynnas av metoden ”Att skriva sig till läsning”.

6.2. Förslag på fortsatt forskning

I vår studie har det framkommit att det finns stora vinster för elever som använder datorn som skrivmaskin. Vi anser att det finns för lite forskning kring hur elever kan nyttja tangentbordet i lärandesyfte.

Respondenterna i vår studie uttryckte, att elever gör en skriv- och läsvinst på ett helt år. Detta tycker vi borde utforskas närmare. Kanske borde även Tragetons metod, ”Att skriva sig till läsning”, utforskas närmare och sättas i relation till andra läs- och skrivlärandemetoder. Vi skulle önska att Tragetons metod skulle finnas med i den dagliga skoldebatten.

Vi har under vår studies gång sett att det är stor skillnad på lärares kunskaper inom metoden. Vi menar att det vilar ett ok på skollära aklar att kompetensutveckla all personal som verkar kring eleverna i arbetet med en metod. Det är oansvarigt mot elever och lärare att använda sig av personal som inte är insatta i metoden och dess arbetsgång. Det hade varit intressant för vidare forskning att studera hur skollära personalpolitik ter sig i sådana situationer.

7. REFERENSER

Litteraturförteckning

- Alleklev, B. & Lindvall, L. (2000) *Listiga räven. Läsinläring genom skönlitteratur*. Falun: En bok för alla
- Bell, J. (1999) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Dysthe, O. (2003) *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Ejeman, G. & Molloy, G. (1997) *Svenska i grundskolan – metodboken*. Stockholm: Almqvist & Wiksell
- Elbro, C. (2004) *Läsning och läsundervisning*. Stockholm: Liber AB
- Folkesson, A-M. (2004) *Datorn i det dialogiska klassrummet*. Lund: Studentlitteratur
- Hagtvet, B. (2004) *Språkstimulering. Del 1 Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och Kultur
- Hernwall, P. (2000) *Skolutveckling med IT-perspektiv*. Artikel, Datorn i utbildningen nr 7, 2000
- Imsen, G. (1992) *Elevens värld*. Lund: Studentlitteratur
- Jedekog, G. (1997) *Datorn som pedagogiskt hjälpmedel*. Lund: Studentlitteratur
- Jungkvist, K. *Aftonbladet. Internet och små barn*. (2008-10-23)
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Leimar, U. (1974) *Läsning på talets grund*. Lund: Liber Läromedel
- Merriam, S. (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur
- Patel, R. & Davidsson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Pedersen, J. (2000) *Forskning om informations- och kommunikationsteknik. En översikt över verksamhet inom Norden*. LIU-PEK-R-220 Linköpings Universitet PDF-fil
- Riis, U. (red) (2000) *It i skolan mellan vision och praktik - en forskningsöversikt*. Stockholm: Skolverket
- Tyden, T. & Thelin, A. (red) (2000) *Tankar om lärande och IT - en forskningsöversikt*. Stockholm: Skolverket
- Smith, F. (2000) *Läsning*. Liber AB
- Säljö, R. (2005) *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag

- Trageton, A. (2005) *Att skriva sig till läsning - IKT i förskoleklass och skol*. Stockholm: Liber AB
- Trost, J. (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Utbildningsdepartementet (1994) *Lpo94, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo94*. Stockholm: Fritzes förlag
- Vetenskapsrådet (2007) *Forskningsetiska principer – inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Tidigare Examensarbeten

- Aldenius, E. (2006) *Skriva sig till läsning – hinder och möjlighet med datorn som verktyg*. Växjö Universitet
- Bjarnestig, M. & Strang, S. (2006) *Läsinlärning. Vad styr lärarens val av arbetsmetod*. Luleå Tekniska Universitet
- Håkansson, C. & Petersson, J. (2007) *Dator och tangentbord eller papper och penna?* Kristianstad Högskola
- Jönsson, K. (2007) *Litteraturarbetets möjligheter*. Malmö Högskola

Internetadresser

- Att skriva sig till läsning - på datorn, Datorn i utbildningen nr. 3/04 (2008-06-02)
<http://www.diu.se/nr3-04/nr3-04.asp?artikel=s10>
- De lär sig läsa med hjälp av datorer, Ystads Allehanda 2005-09-30 (2008-06-02)
<http://www.ystadsallehanda.se/apps/pbcs.dll/article>
- Skolverket (2008-05-10)
<http://www.skolverket.se>
- Skolverket, *Kursplaner i svenska* (2008-06-02)
<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&infotyp=23>
- Skriva på dator snabbar på läsningen, svt rapport 2005-11-02 (2008-10-01)
<http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=22620&a=480002&lid=is>

Hej!

Vi är två lärarstudenter från Malmö Högskola, lärarutbildningen, Jenny Jansson och Emma Svensson, som arbetar med vårt examensarbete.

Vårt examensarbete handlar om Tragetons metod, ”Att skriva till läsning”.

Den 15 och 16 september kommer vi vara i ert barns klass och skola för observation. Vi kommer inte att göra några intervjuer med barn, i så fall enbart ställa korta frågor om hur de upplever skolarbetet med datorn.

Vårt syfte med observationerna är att ta del av hur lärare arbetar med Tragetons metod och hur barn förhåller sig till metodarbetet.

Meddela ert barns klasslärare om ni inte önskar att vi ska observera ert barn.

Vänligen Jenny Jansson och Emma Svensson